

Instytut Rozwoju Gospodarczego

**SZKOŁA GŁÓWNA HANDLOWA
W WARSZAWIE**

Elżbieta Adamowicz

Konrad Walczyk

**KONIUNKTURA W PRZEMYŚLE
KWIECIEŃ 2018**

PL ISSN 2392-3687

Badanie okresowe nr 355

BADANIA KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ INSTYTUTU ROZWOJU GOSPODARCZEGO SGH

Rada Programowa:

Elżbieta Adamowicz (Przewodnicząca), Joanna Klimkowska (Sekretarz)

Marco Malgarini, Gernot Nerb, Ataman Ozyildirim, Janusz Stacewicz, István János Tóth

Komitet Redakcyjny i adres Redakcji:

Konrad Walczyk (Redaktor Naczelny)

Elżbieta Adamowicz

Małgorzata Krypa

ul. Madalińskiego 6/8, 02-513 Warszawa

www.sgh.waw.pl/irg

Wydawnictwo:

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa

Wersja elektroniczna czasopisma jest wersją pierwotną

Publikacja została zrecenzowana zgodnie z wytycznymi MNiSW

©Copyright by Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2018

Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

ISSN 2392-3687

Nr rej. PR 18393

Informacje zawarte w niniejszym czasopiśmie oparte są na wynikach ankietowego badania koniunktury w przemyśle przetwórczym, przeprowadzonego przez IRG SGH po raz 355. W badaniu uczestniczyły 274 przedsiębiorstwa. Metoda badawcza koniunktury opisana jest na stronie:

<http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KAE /struktura/IRG/koniunktura/Strony/metody.aspx>

SPIS TREŚCI

I.	OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA	4
II.	WYNIKI SZCZEGÓŁOWE	7
1.	WSKAŹNIK KONIUNKTURY	7
2.	ZBIORCZE ZESTAWIENIE SALD	10
3.	SALDA I ICH SKŁADOWE.....	11
1)	Produkcja	11
2)	Zamówienia	13
3)	Zamówienia eksportowe	15
4)	Zapasy wyrobów gotowych.....	17
5)	Ceny	19
6)	Zatrudnienie	21
7)	Sytuacja finansowa	23
8)	Ogólna sytuacja gospodarki	25
9)	Wykorzystanie mocy produkcyjnych	27
10)	Konkurencyjność towarów zagranicznych	29
11)	Bariery działalności gospodarczej	31
12)	Inwestycje w budynki i budowle	32
13)	Inwestycje w maszyny i urządzenia.....	34
14)	Inwestycje planowane	36
15)	Czynniki ograniczające inwestycje planowane	37
III.	SUMMARY	38

I. OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA

1. W kwietniu wartość ogólnego wskaźnika koniunktury IRG SGH (IRGIND) zwiększyła się o 0,5 pkt (w porównaniu z marcem). Obecnie wynosi 3,0 pkt i jest niższa od wartości sprzed roku o 1,8 pkt. Dla sektora prywatnego wartość wskaźnika koniunktury zwiększyła się w ciągu miesiąca o 1,3 pkt i wynosi 3,6 pkt. Jest niższa niż przed rokiem o 1,7 pkt. Dla sektora publicznego wartość wskaźnika obniżyła się – zarówno w skali miesiąca jak i roku – o 2,2 pkt do poziomu -2,2 pkt.

2. W przekroju według wielkości przedsiębiorstwa pogorszenie koniunktury odnotowano tylko w grupie przedsiębiorstw zatrudniających ponad 500 pracowników. Wartość wskaźnika dla tej grupy zmniejszyła się o 13,7 pkt do poziomu -5,8 pkt (najniższego wśród badanych grup). W pozostałych grupach koniunktura poprawiła się; najbardziej w grupie przedsiębiorstw najmniejszych, zatrudniających do 50 pracowników, o 4,8 pkt. Najwyższą wartość, 7,1 pkt, wskaźnik przyjął dla przedsiębiorstw zatrudniających od 51 do 250 pracowników.

3. W przekroju według głównych grup produktowych spadki wartości wskaźnika koniunktury odnotowano dla przedsiębiorstw produkujących dobra konsumpcyjne trwałego użytku, dobra inwestycyjne i nietrwałe dobra konsumpcyjne; wyniosły one, odpowiednio: 4,9, 2,1 i 2,0 pkt. Wzrost wartości wskaźnika (o 7,6 pkt) odnotowano tylko dla przedsiębiorstw wytwarzających półprodukty. Najwyższą wartość, 10,4 pkt, wskaźnik przyjął dla przedsiębiorstw produkujących dobra inwestycyjne, a najniższą, -17,4 pkt, dla producentów dóbr konsumpcyjnych trwałego użytku.

4. W przekroju regionalnym w tym badaniu poprawa koniunktury miała miejsce w makroregionach: południowo-zachodnim, centralnym i wschodnim; największa w makroregionie południowo-zachodnim (wartość wskaźnika IRGING wzrosła o 3,5 pkt). W pozostałych makroregionach koniunktura pogorszyła się; najbardziej w makroregionie północno-zachodnim (o 6,4 pkt). Najwyższą wartość, 10,6 pkt, wskaźnik koniunktury przyjął dla regionu centralnego, a najniższą, -12,9 pkt, dla województwa mazowieckiego.

5. W tej edycji badania odnotowano miesięczne wzrosty wartości sald odpowiedzi na główne pytania ankiety, co wskazuje na rosnącą siłę oddziaływania czynników sezonowych. W skali roku jednakże wartości zarówno sald jak i wskaźnika koniunktury zmalały, co z kolei oznacza spadek siły oddziaływania czynników cyklicznych. Tak jak przed miesiącem, bardziej optymistyczne są oceny firm prywatnych. Odmiennosc opinii przedsiębiorstw prywatnych i publicznych utrzymuje się. Główną barierą rozwoju działalności gospodarczej są obecnie problemy ze znalezieniem wykwalifikowanej siły roboczej. Maleją inwestycje. Przewidywania na najbliższe miesiące są pesymistyczne. Większy pesymizm cechuje przedsiębiorstwa prywatne.

6. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość produkcji zwiększyła się w ciągu miesiąca o 11,2 pkt do 11,4 pkt. Jest jednak niższa od wartości sprzed roku o 7,1 pkt. Wzrost wartości salda odnotowano tylko dla firm prywatnych. W przekroju według głównych grup produktowych największy wzrost produkcji miał miejsce u producentów półproduktów (wartość salda zwiększyła się o 20,7 pkt), a spadek jedynie u producentów nietrwałych dóbr konsumpcyjnych (o 3,6 pkt). Przewidywane jest zmniejszenie się poziomu produkcji w najbliższych miesiącach.

7. Saldo odpowiedzi na pytanie o wielkość zamówień zwiększyło swoją wartość o 10,1 pkt do wysokości 2,1 pkt. Jest ona jednak niższa od wartości sprzed roku o 6,5 pkt. Wzrost zamówień odnotowały tylko firmy prywatne. W przekroju według głównych grup produktowych największy wzrost zamówień miał miejsce w produkcji półproduktów (wartość salda jest wyższa o 23,6 pkt niż przed miesiącem), a spadek zanotowano wyłącznie w produkcji nietrwałych dóbr konsumpcyjnych (o 4,1 pkt). Firmy spodziewają się dalszego wzrostu zamówień w nadchodzących miesiącach.

8. Zmniejszyły się natomiast zamówienia eksportowe. Wartość salda obniżyła się o 1,7 pkt i wynosi -4,0 pkt. Jest niższa niż rok temu o 3,3 pkt. Spadek zamówień eksportowych odnotowały tylko firmy publiczne. W przekroju według głównych grup produktowych największy spadek zamówień eksportowych miał miejsce w produkcji dóbr inwestycyjnych (wartość salda zmniejszyła się o 7,7 pkt), a wzrost tylko w produkcji półproduktów (o 0,8 pkt). Spodziewany jest wzrost poziomu zamówień eksportowych w najbliższym okresie.

9. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość zapasów zmniejszyła się w ciągu miesiąca o 0,2 pkt. Obecnie wynosi 2,3 pkt i jest wyższa od wartości sprzed roku o 2,1 pkt. W przekroju według głównych grup produktowych największy spadek zapasów miał miejsce w produkcji nietrwałych dóbr konsumpcyjnych (wartość salda obniżyła się o 8,8 pkt), a największy wzrost w produkcji dóbr inwestycyjnych (o 10,7 pkt). Prognozowany jest dalszy spadek poziomu zapasów w kolejnych miesiącach.

10. Rośnie tempo wzrostu cen wyrobów gotowych. Obecna wartość salda, 10,3 pkt, jest wyższa od wartości sprzed miesiąca o 2,3 pkt, a od wartości sprzed roku o 1,3 pkt. Największy wzrost poziomu cen miał miejsce w produkcji dóbr konsumpcyjnych trwałego użytku. Firmy spodziewają się nieznacznego spowolnienia wzrostu cen swoich produktów w następnych miesiącach.

11. Zmniejszyło się zatrudnienie. Wartość salda obniżyła się w ciągu ostatniego miesiąca o 2,1 pkt do poziomu -3,7 pkt. Jest niższa od wartości sprzed roku o 12,8 pkt. Spadek zatrudnienia odnotowano tylko w firmach prywatnych. W przekroju według głównych grup produktowych największy spadek zatrudnienia miał miejsce w produkcji dóbr inwestycyjnych (wartość salda niższa o 14,2 pkt), a największy wzrost w produkcji dóbr konsumpcyjnych trwałego użytku (o 4,0 pkt). Producenci przewidują, że w perspektywie kilku kolejnych miesięcy spadek zatrudnienia wyhamuje.

12. Poprawiła się sytuacja finansowa zarówno przedsiębiorstw prywatnych jak i publicznych. Saldo zwiększyło swoją wartość w ciągu miesiąca o 11 pkt. i wynosi -0,7 pkt. Jest wyższa niż przed rokiem o 2,6 pkt. W przekroju według głównych grup produktowych największa poprawa sytuacji finansowej miała miejsce w produkcji półproduktów (wartość salda wyższa o 14,7 pkt), a pogorszenie się zanotowano jedynie w produkcji dóbr konsumpcyjnych trwałego użytku (o 1,1 pkt). Firmy spodziewają się nieznacznego pogorszenia się ich sytuacji finansowej w nadchodzących miesiącach.

13. Saldo odpowiedzi na pytanie o ogólną ocenę sytuacji gospodarczej kraju zwiększyło swoją wartość w porównaniu z marcem o 7,7 pkt. Obecnie wynosi ona 15 pkt i jest o 15,7 pkt wyższa do wartości sprzed roku. Lepiej sytuację w polskiej gospodarce oceniają firmy z obu sektorów własnościowych. W przekroju według głównych grup produktowych największa poprawa ocen miała miejsce u producentów półproduktów (wzrost wartości salda o 12,3 pkt), a pogorszenie się opinii zanotowano tylko u producentów dóbr konsumpcyjnych trwałego użytku (o 28,6 pkt). Firmy spodziewają się pogorszenia się sytuacji ogólnogospodarczej w kraju w najbliższych miesiącach.

14. W ciągu kwartału o 3,6 pkt proc. zwiększył się stopień wykorzystania mocy produkcyjnych. Obecnie wynosi 73,9%. Przewidywany jest dalszy jego wzrost w kolejnym kwartale.

15. Zmniejszyła się konkurencyjność importu. Wartość salda wynosi 7,6 pkt i jest niższa od wartości sprzed kwartału o 1,7 pkt. W ciągu roku wartość salda zwiększyła się o 1,7 pkt. O spadku konkurencyjności importu w ciągu kwartału informują zarówno firmy prywatne jak i publiczne. Przewidują one utrzymanie się tej tendencji spadkowej w następnym kwartale.

16. W ciągu kwartału zwiększyły się problemy przedsiębiorstw ze znalezieniem wykwalifikowanej siły roboczej. Informuje o tym 44,8% ankietowanych, o 5,3 pkt proc. więcej niż w styczniu br. Po raz pierwszy w historii badania koniunktury w przemyśle przetwórczym ta bariera

wysunęła się na pierwsze miejsce. Kolejne miejsca w rankingu barier zajmują: obciążenia podatkowe (41,3%) i niedostateczny popyt (również 41,3%), odpowiednio o: 3,8 i 10 punktów procentowych mniej niż w I kwartale roku.

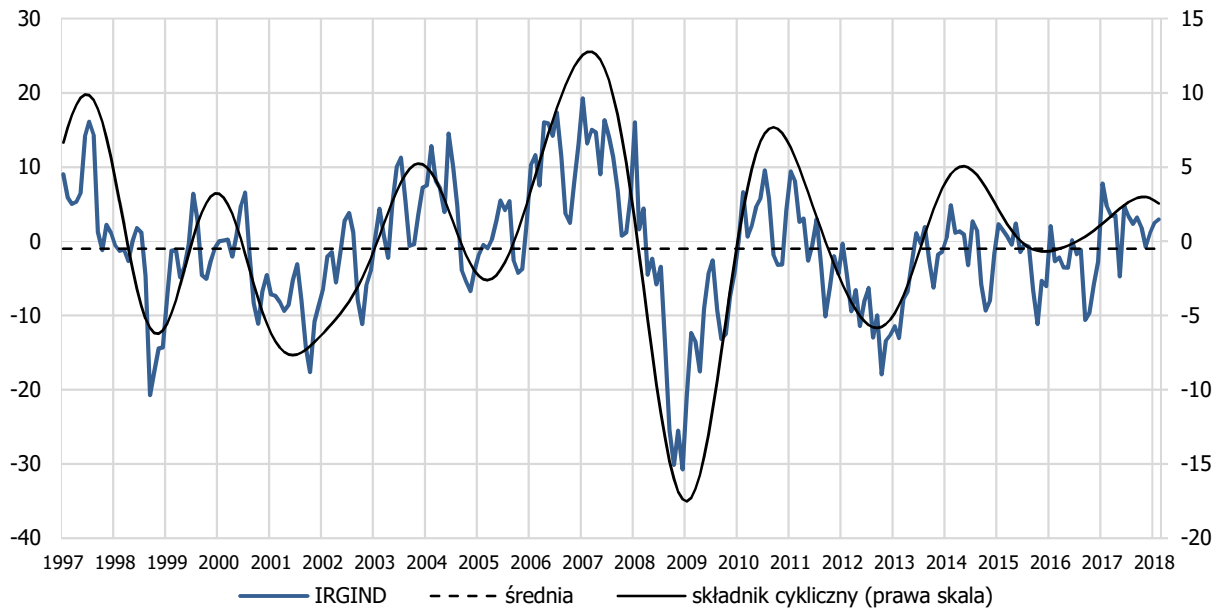
17. W stosunku do października ub. roku zmniejszyły się wartości wskaźników działalności inwestycyjnej. Saldo odpowiedzi na pytanie o wielkość inwestycji w budynki i budowle zmniejszyło swoją wartość o 11,8 pkt i wynosi -5,7 pkt, zaś wartość salda dot. inwestycji w maszyny i urządzenia zmniejszyła się o 9,5 pkt do wysokości -0,7 pkt. Obie wartości są zarazem niższe niż w kwietniu 2017 roku o, odpowiednio: 1,2 i 5,9 pkt. Spadek inwestycji dotyczy tylko firm prywatnych.

54,1% tych przedsiębiorstw, które zamierzają inwestować, podejmie inwestycje z zamiarem wymiany starego wyposażenia. Na kolejnych miejscach wśród celów inwestycyjnych firmy wymieniają zwiększenie mocy produkcyjnych (31,8%) i mechanizację produkcji (28,5%).

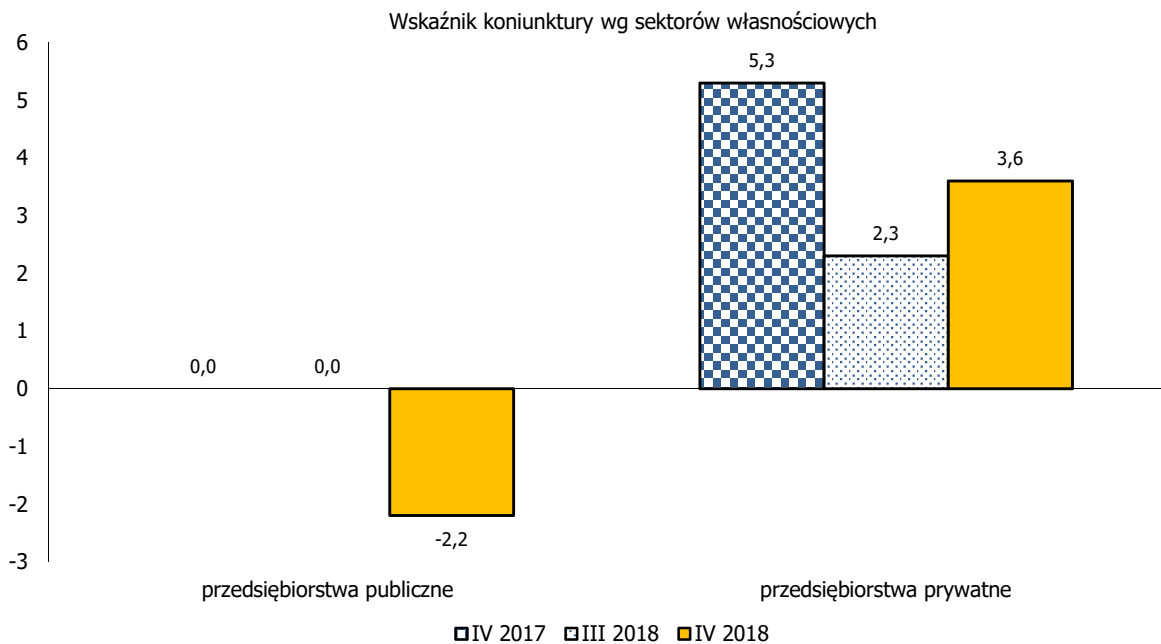
Jako główne ograniczenia działalności inwestycyjnej przedsiębiorstwa niezmiennie wymieniają: niewystarczający zysk (42,3% ankietowanych), niedostateczny popyt (34,9%) i obawę przed zadłużeniem (34,9%).

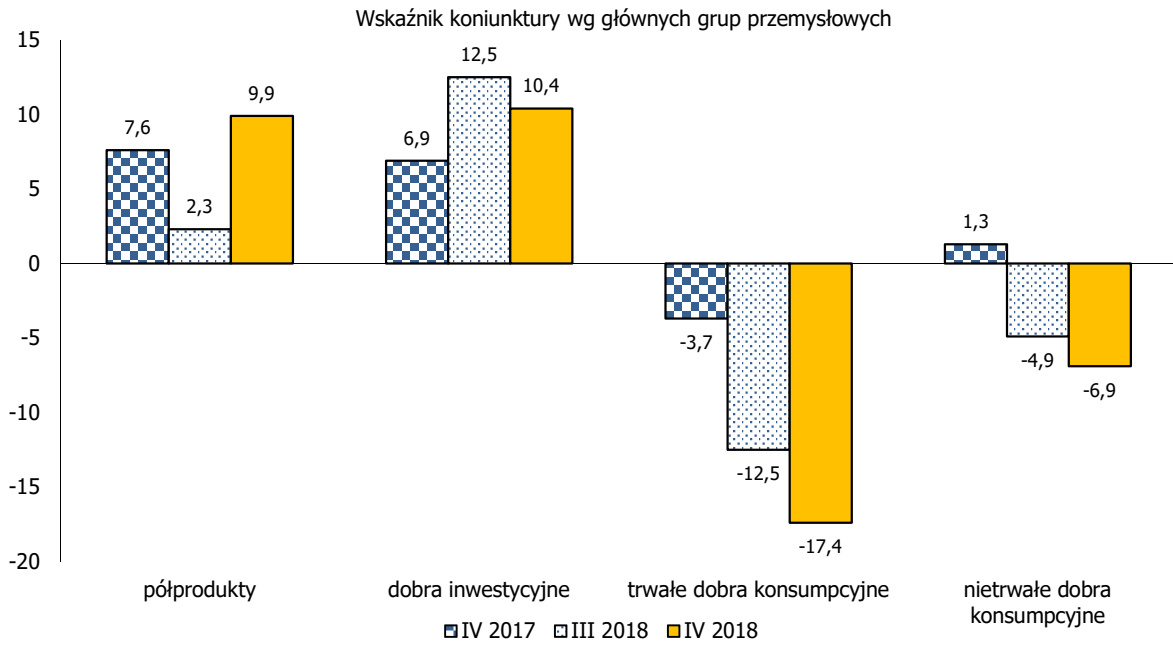
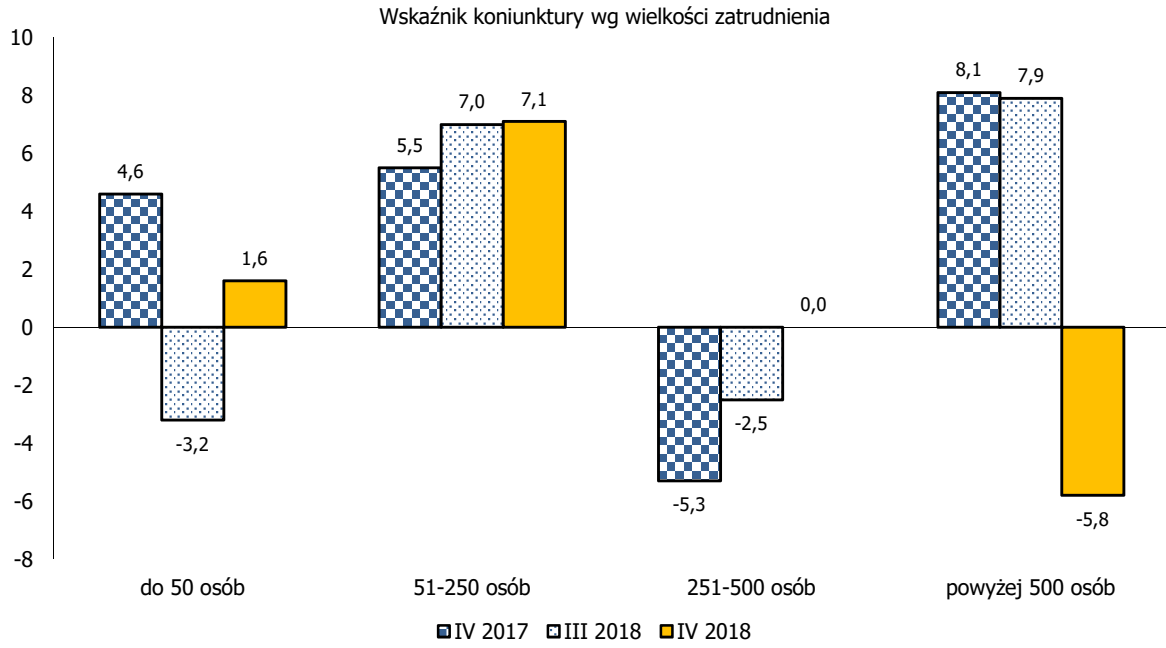
II. WYNIKI SZCZEGÓŁOWE

1. WSKAŹNIK KONIUNKTURY

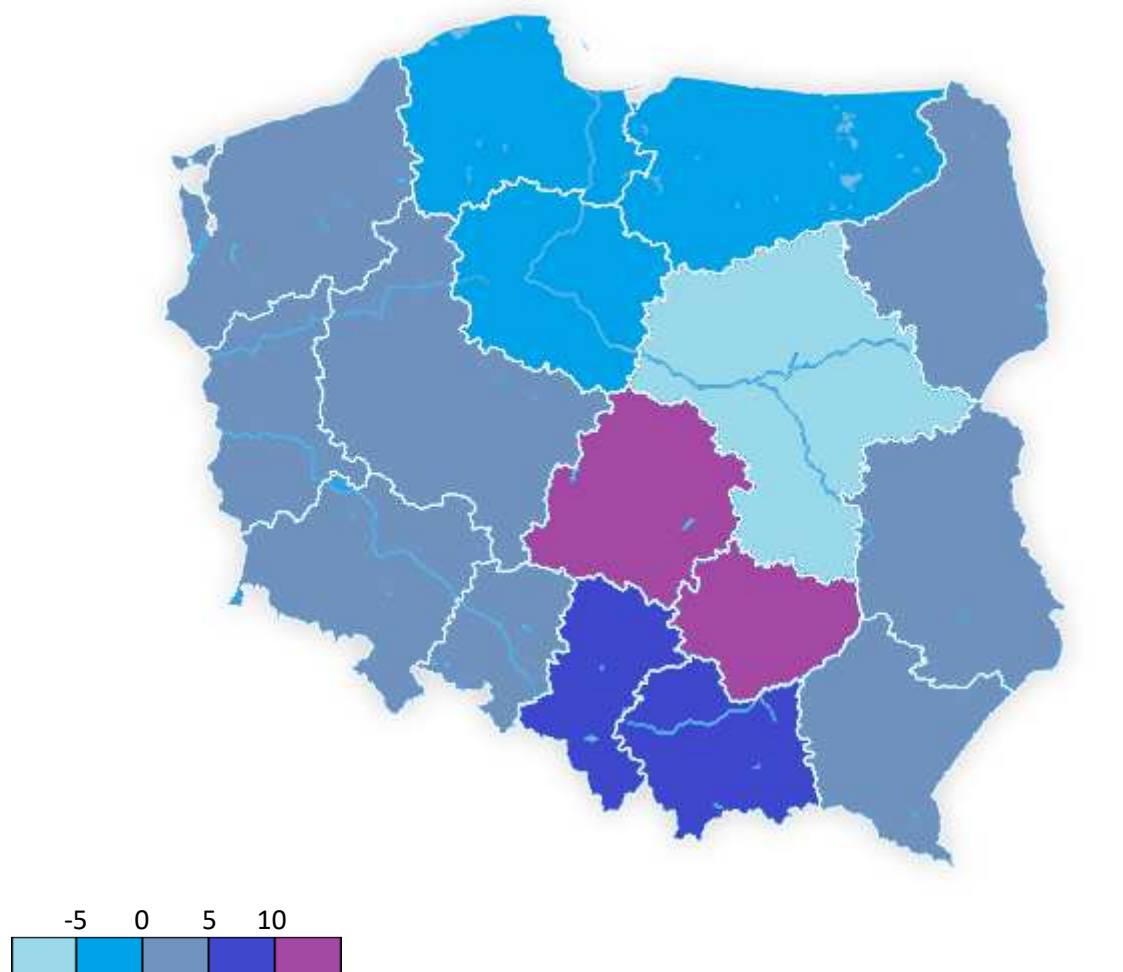

składowe salda	IV'17	XII'17	I'18	II'18	III'18	IV'18
1. wielkość produkcji – przewidywania	5,9	6,5	9,0	12,8	17,9	9,1
2. wielkość zamówień – stan	8,6	-2,6	-9,3	-9,1	-8,0	2,1
3. zapasy – stan	0,2	-1,6	2,0	0,2	2,5	2,3
wskaźnik koniunktury (IRGIND): $(1.+2.-3.)/3$	4,8	1,8	-0,7	1,2	2,5	3,0

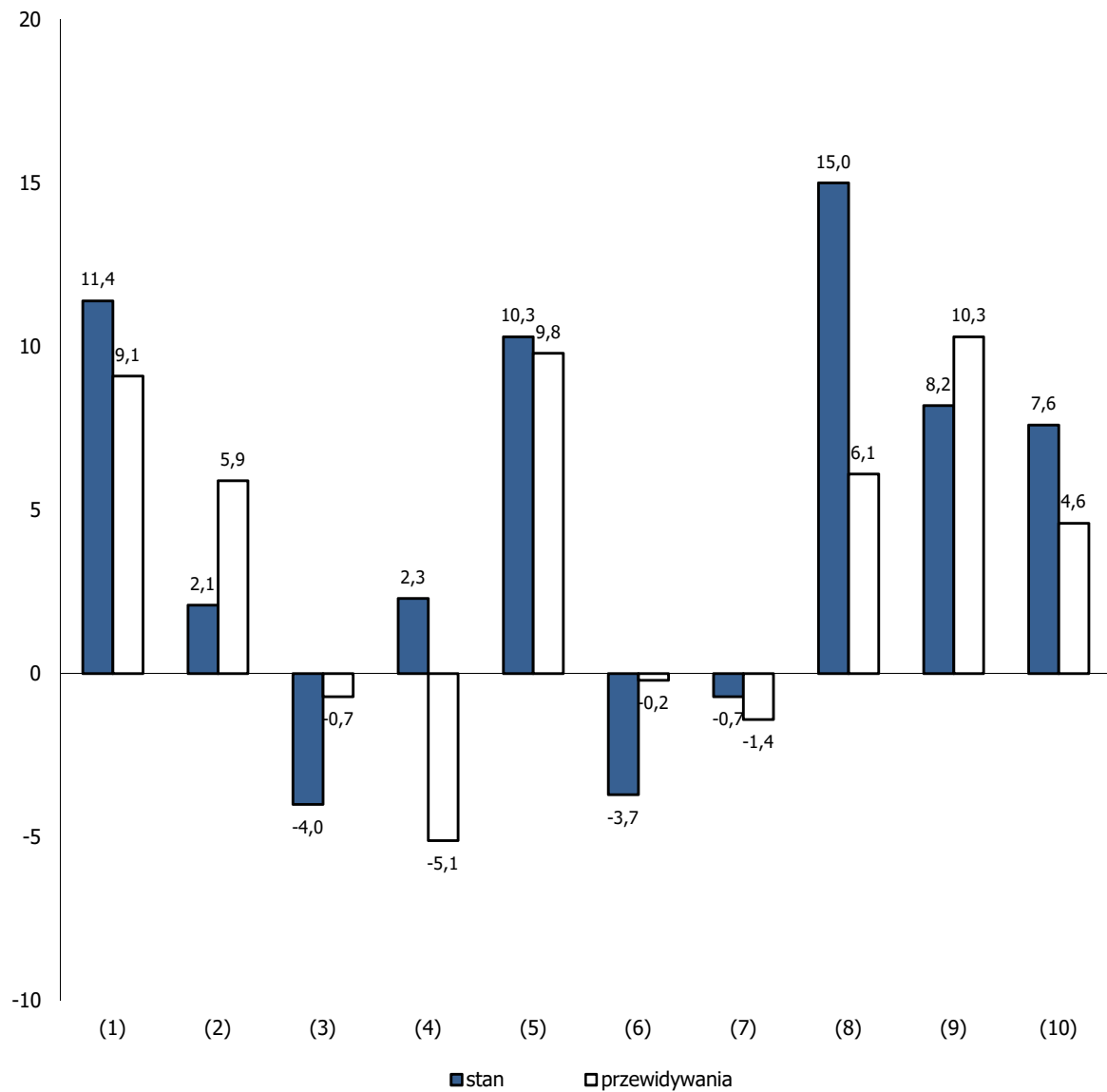

Wskaźnik koniunktury wg makroregionów

	IV'17	III'18	IV'18
Południowy (województwa: małopolskie i śląskie)	11,9	10,0	8,7
Północno-zachodni (województwa: lubuskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie)	4,7	9,9	3,5
Południowo-zachodni (województwa: dolnośląskie i opolskie)	12,1	-2,5	1,0
Północny (województwa: kujawsko-pomorskie, pomorskie i warmińsko-mazurskie)	0,1	-0,2	-0,4
Centralny (województwa: łódzkie i świętokrzyskie)	2,3	1,4	10,6
Wschodni (województwa: lubelskie, podkarpackie i podlaskie)	7,2	-0,5	1,6
Województwo mazowieckie	-4,5	-8,0	-12,9

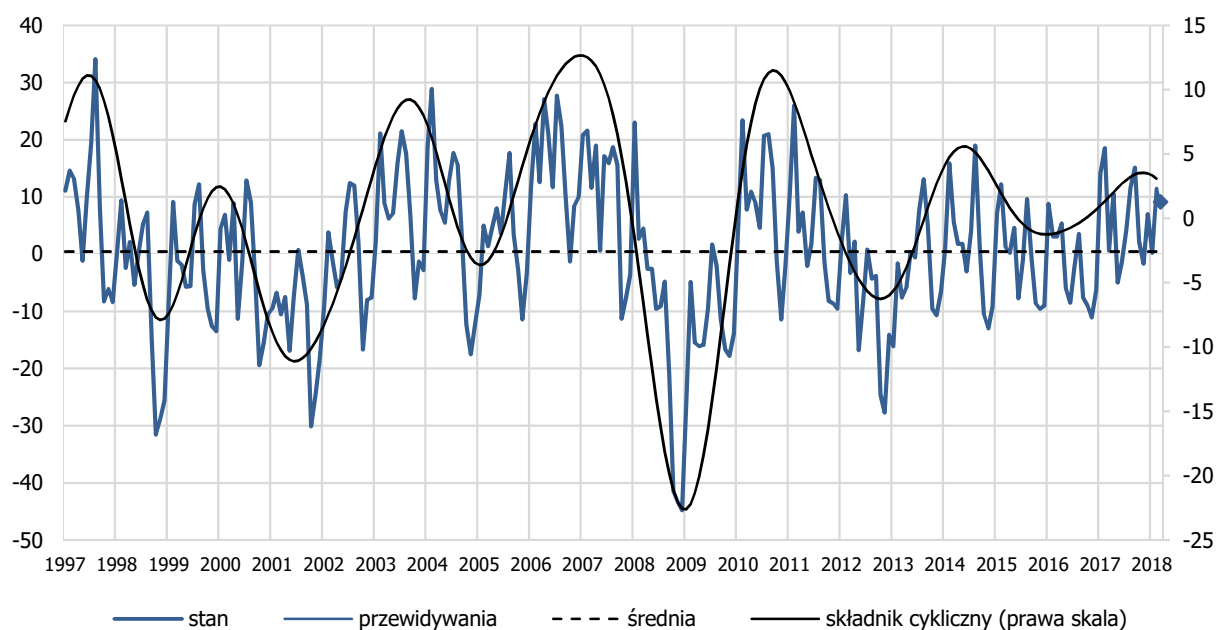
2. ZBIORCZE ZESTAWIENIE SALD

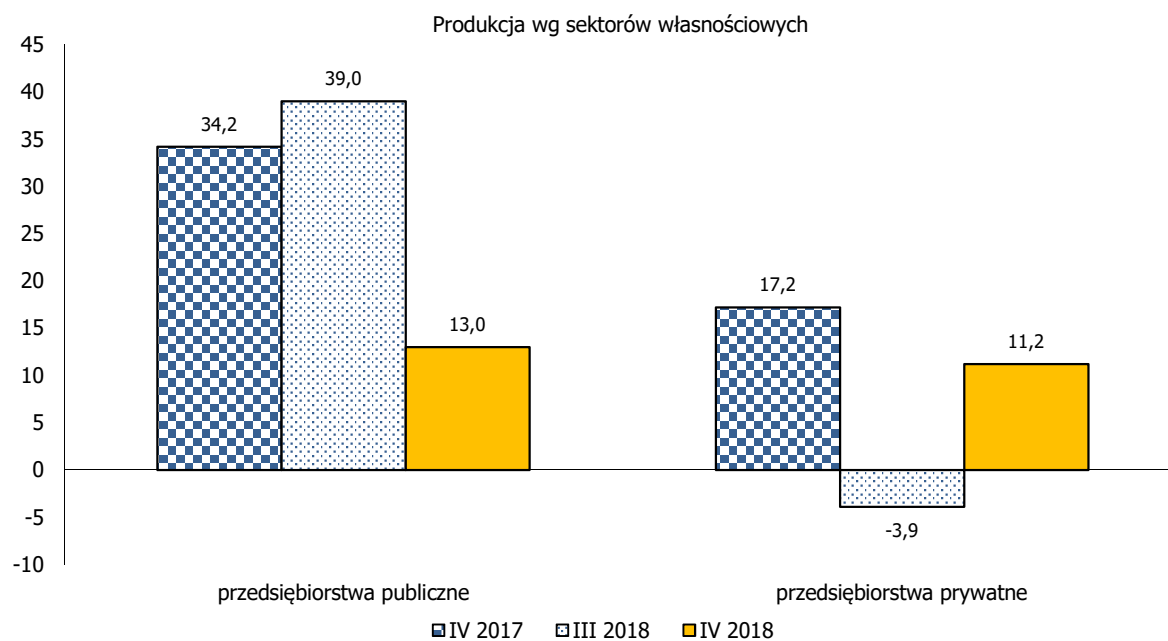
- (1) Produkcja
- (2) zamówienia ogółem
- (3) zamówienia eksportowe
- (4) zapasy wyrobów gotowych
- (5) ceny
- (6) zatrudnienie
- (7) sytuacja finansowa
- (8) ogólna sytuacja gospodarki polskiej
- (9) wykorzystanie mocy produkcyjnych
- (10) konkurencyjność towarów zagranicznych

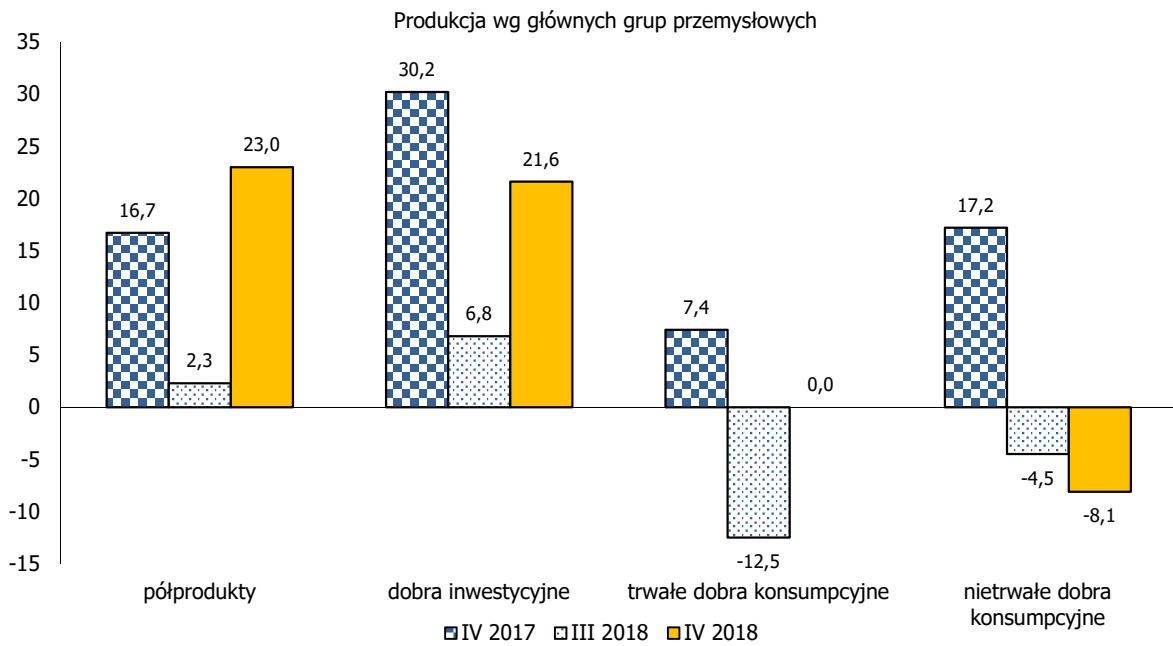
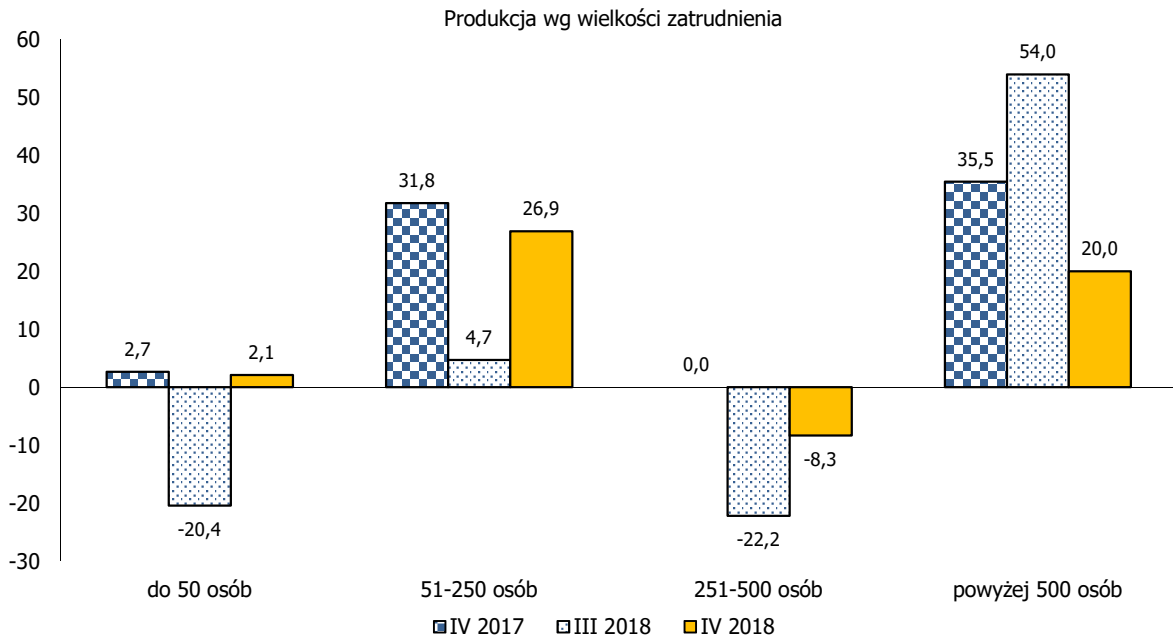
3. SALDA I ICH SKŁADOWE

1) Produkcja

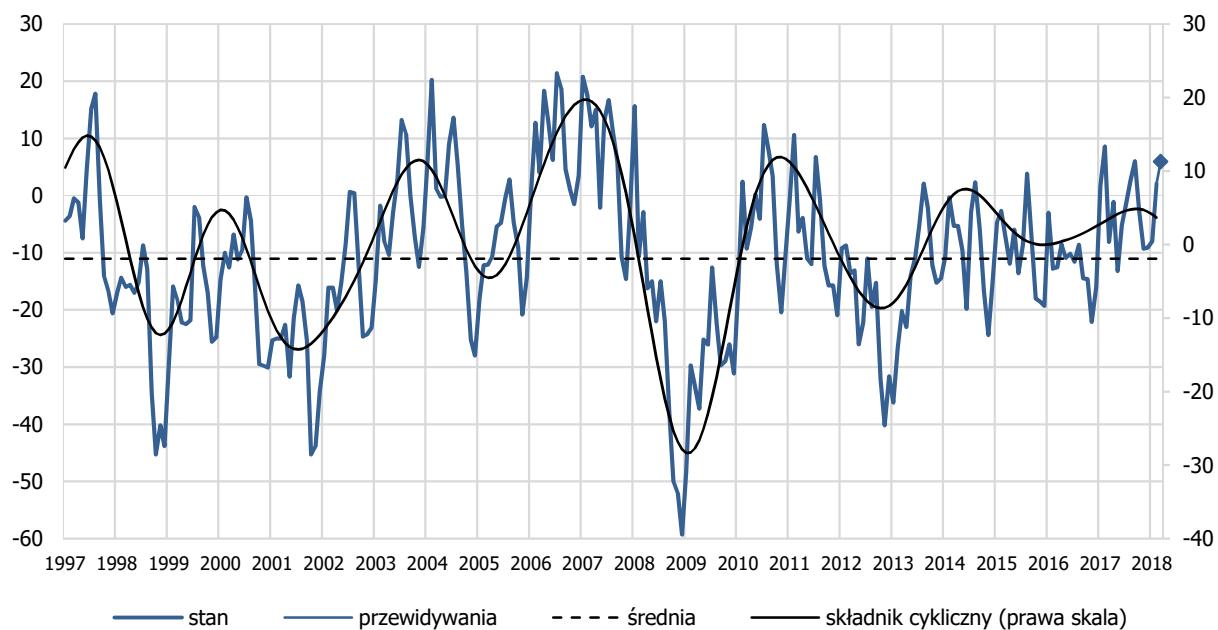

	IV'17	I'18	II'18	III'18	IV'18	przewidywania
Wzrost	35,9	23,9	26,0	22,4	26,9	25,5
brak zmiany	46,7	50,4	55,0	55,3	57,6	58,1
Spadek	17,4	25,6	19,0	22,2	15,5	16,4
saldo (1.-3.)	18,5	-1,7	7,0	0,2	11,4	9,1

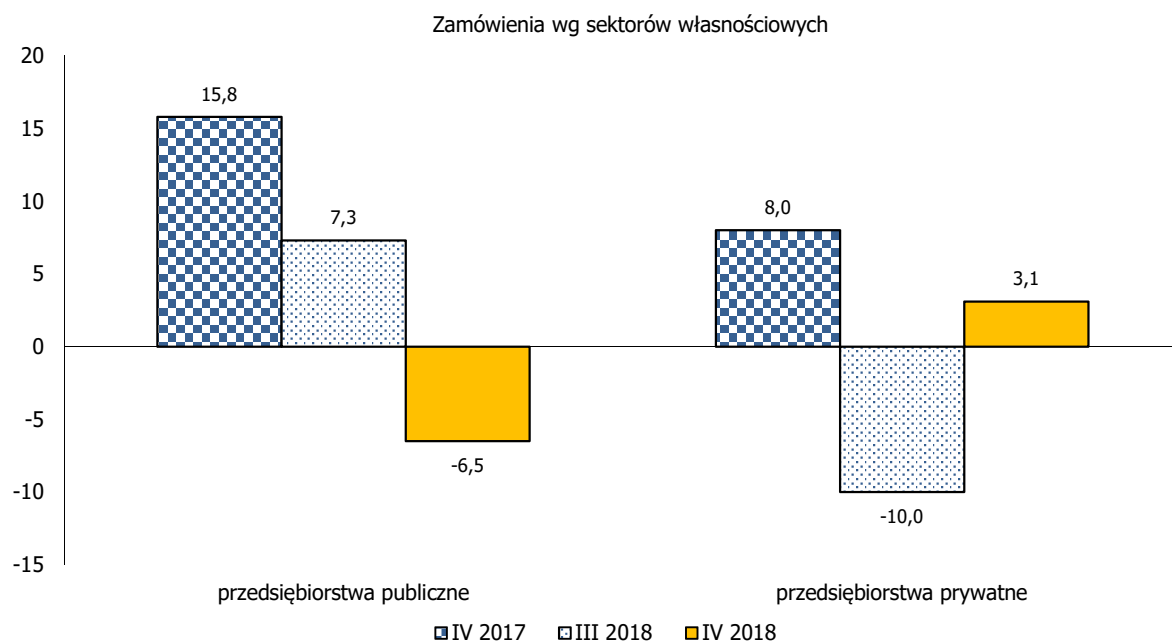

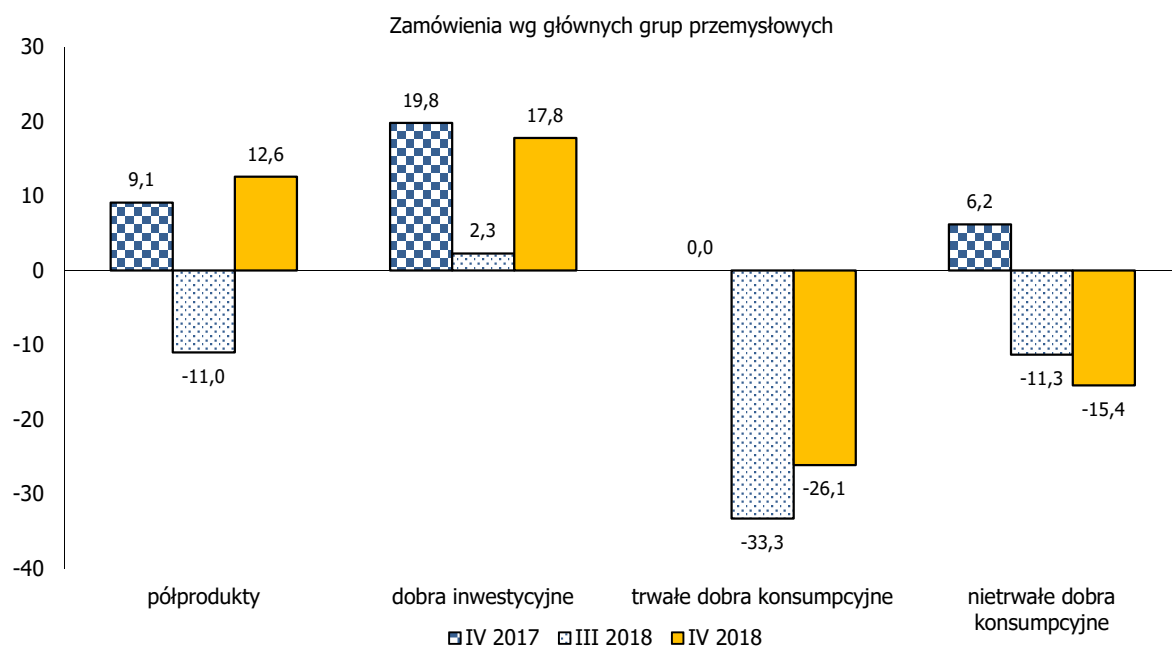
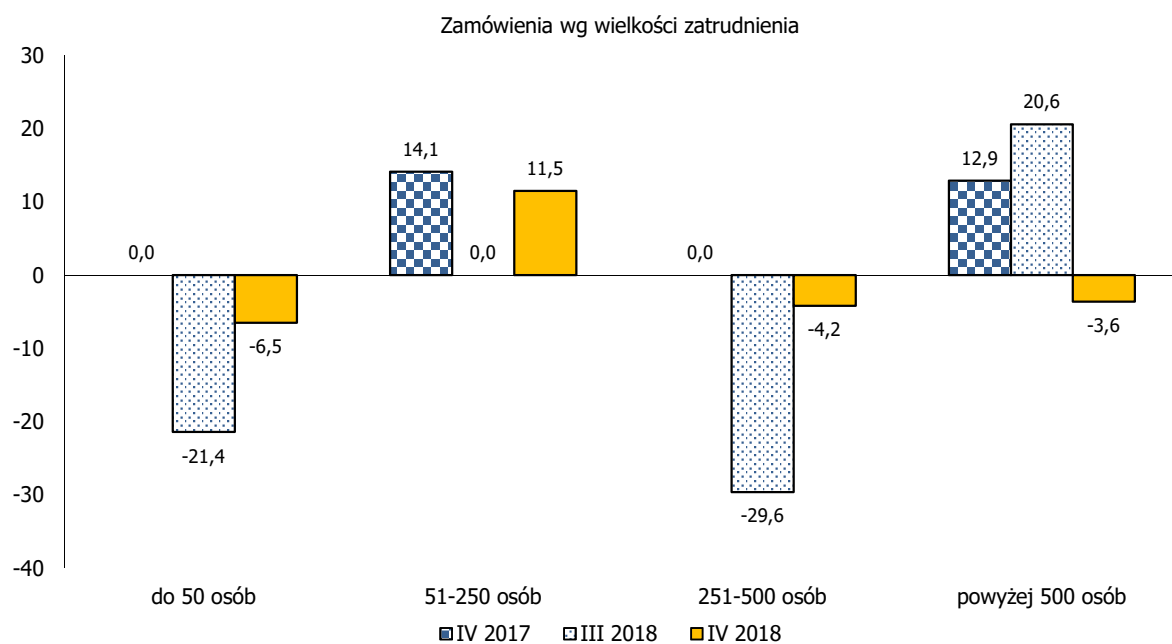

2) Zamówienia ogółem

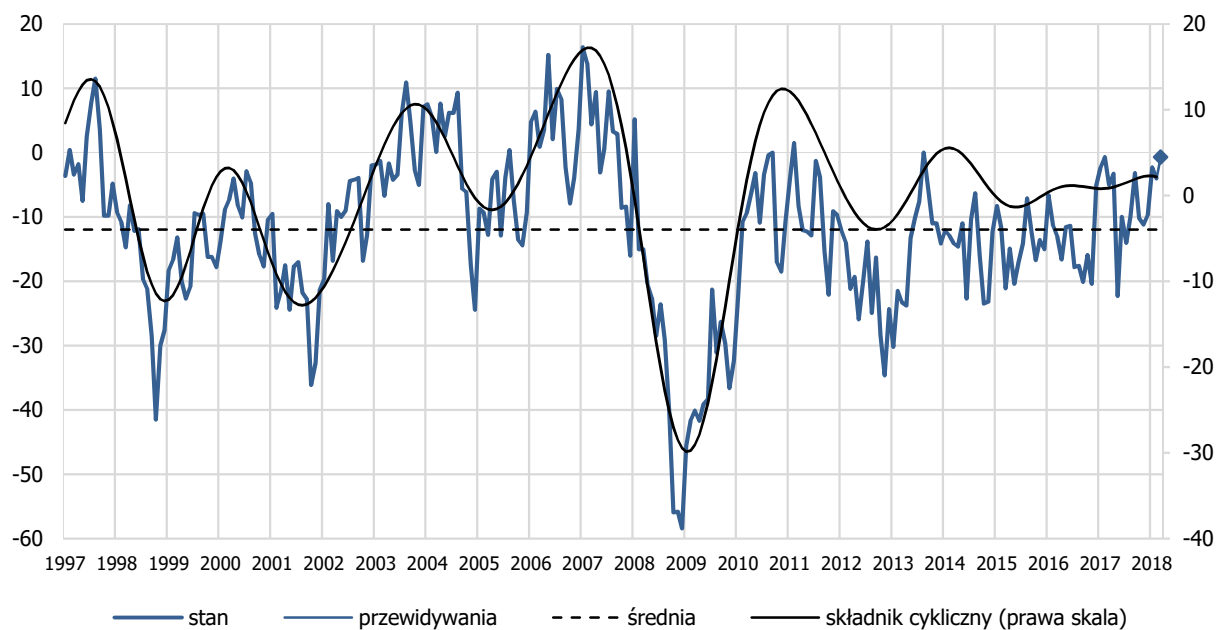

	IV'17	I'18	II'18	III'18	IV'18	przewidywania
Wzrost	29,6	21,8	17,4	19,8	25,6	24,9
brak zmiany	49,4	47,2	56,0	52,5	50,9	56,1
Spadek	21,0	31,0	26,6	27,8	23,5	19,0
saldo (1.-3.)	8,6	-9,3	-9,1	-8,0	2,1	5,9

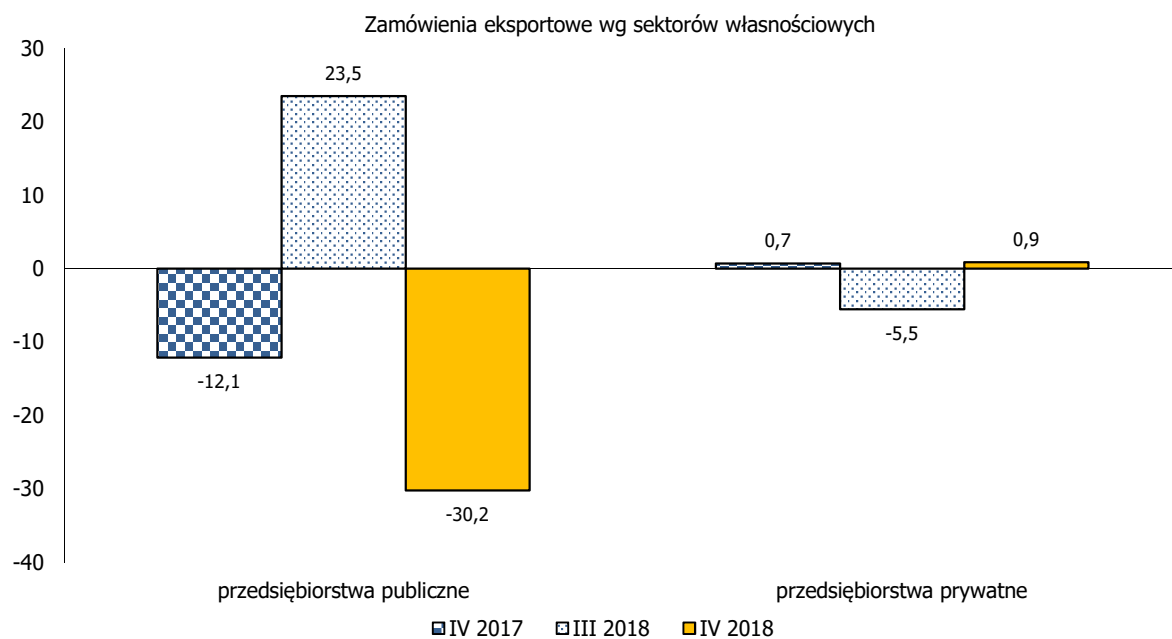

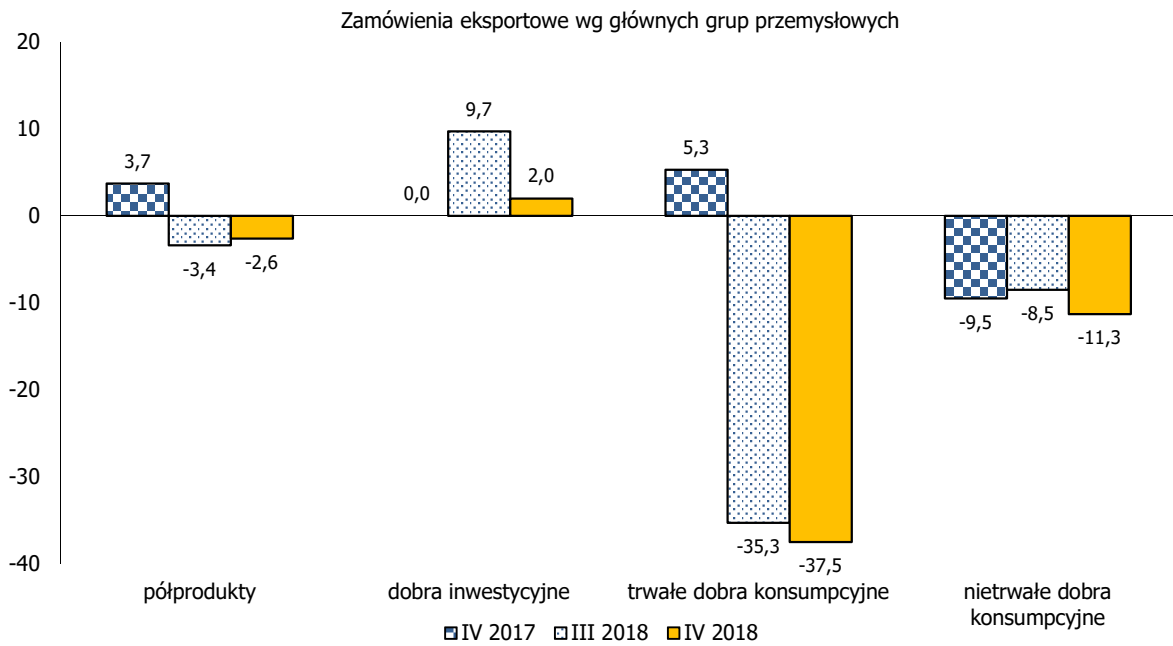
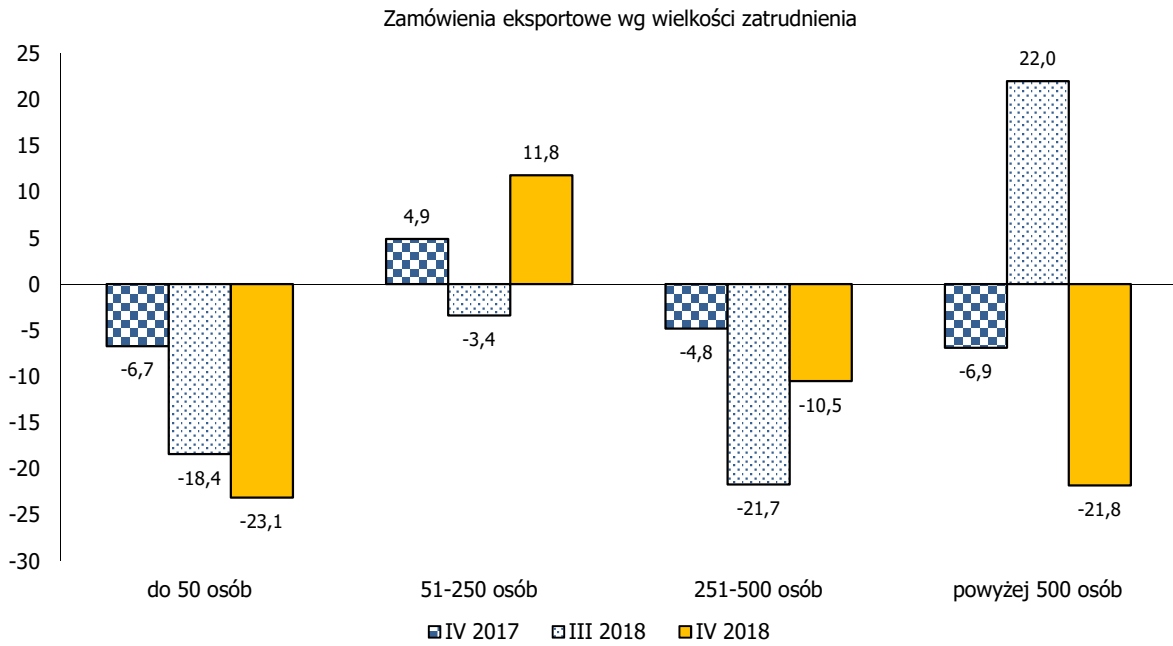

3) Zamówienia eksportowe

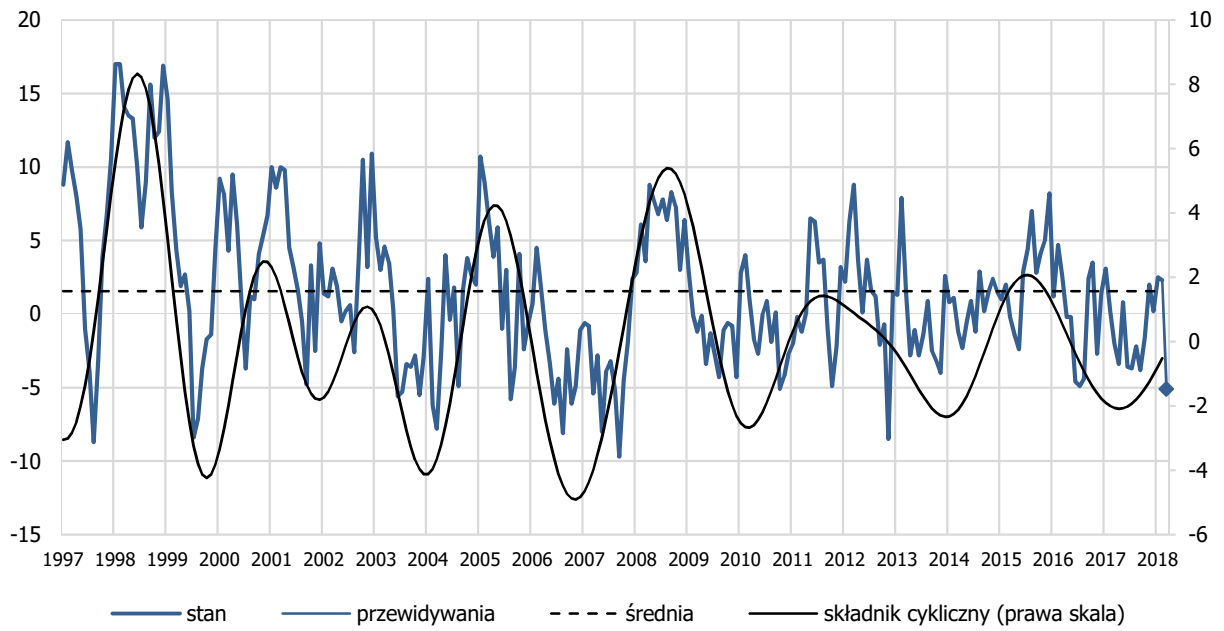

	IV'17	I'18	II'18	III'18	IV'18	przewidywania
Wzrost	23,4	17,5	17,2	24,3	21,9	21,5
brak zmiany	52,5	53,8	55,8	49,2	52,2	56,2
Spadek	24,1	28,7	26,9	26,5	25,9	22,3
nie dotyczy	43,2	54,2	51,0	52,1	54,0	54,0
saldo (1.-3.)	-0,7	-11,2	-9,7	-2,3	-4,0	-0,7

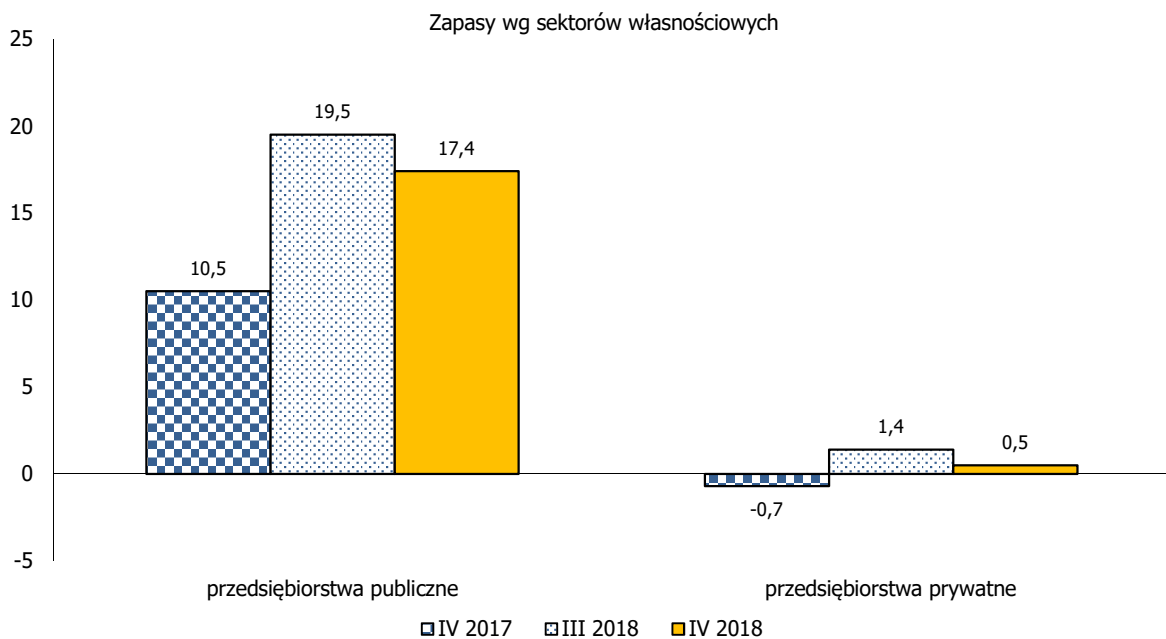

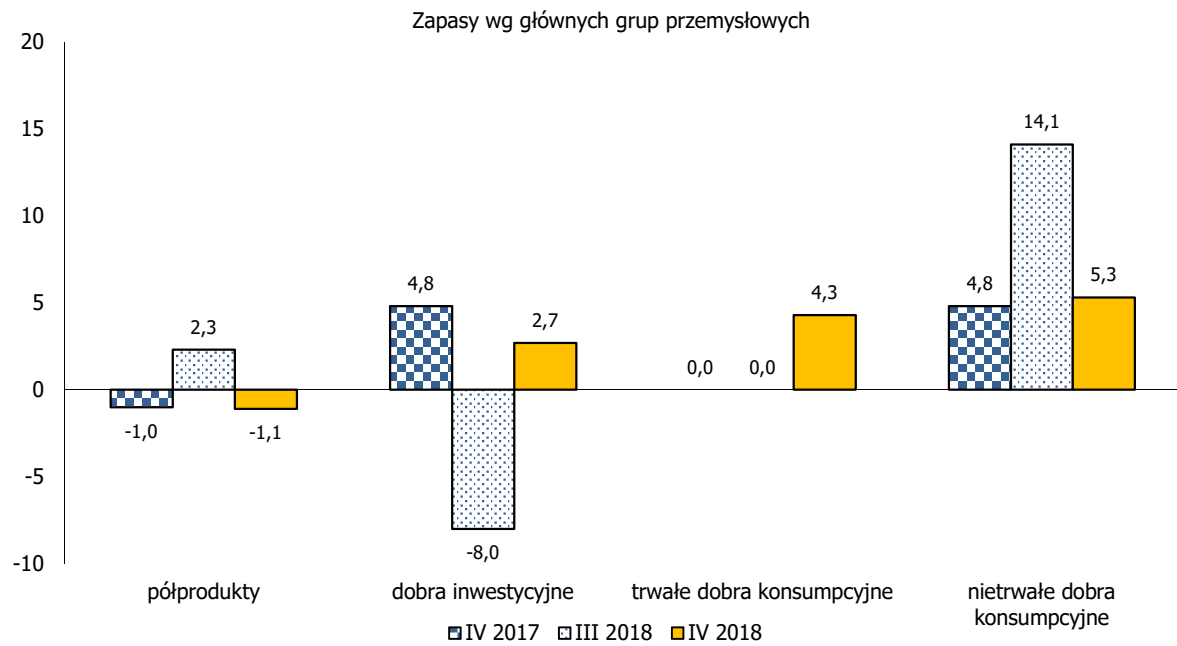
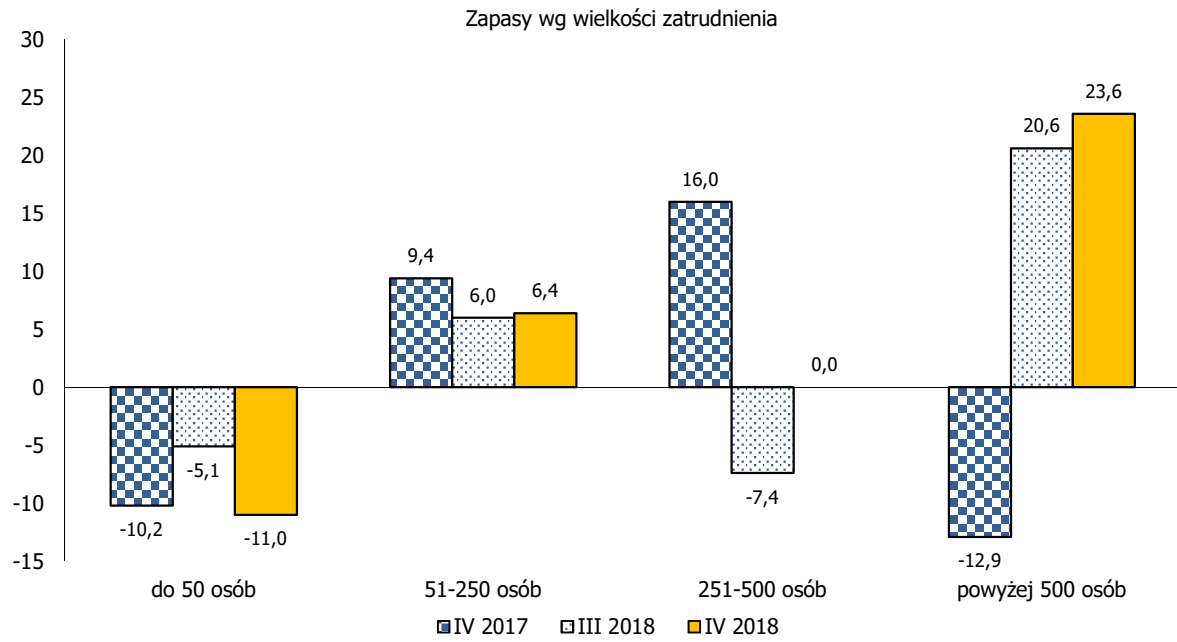

4) Zapasy

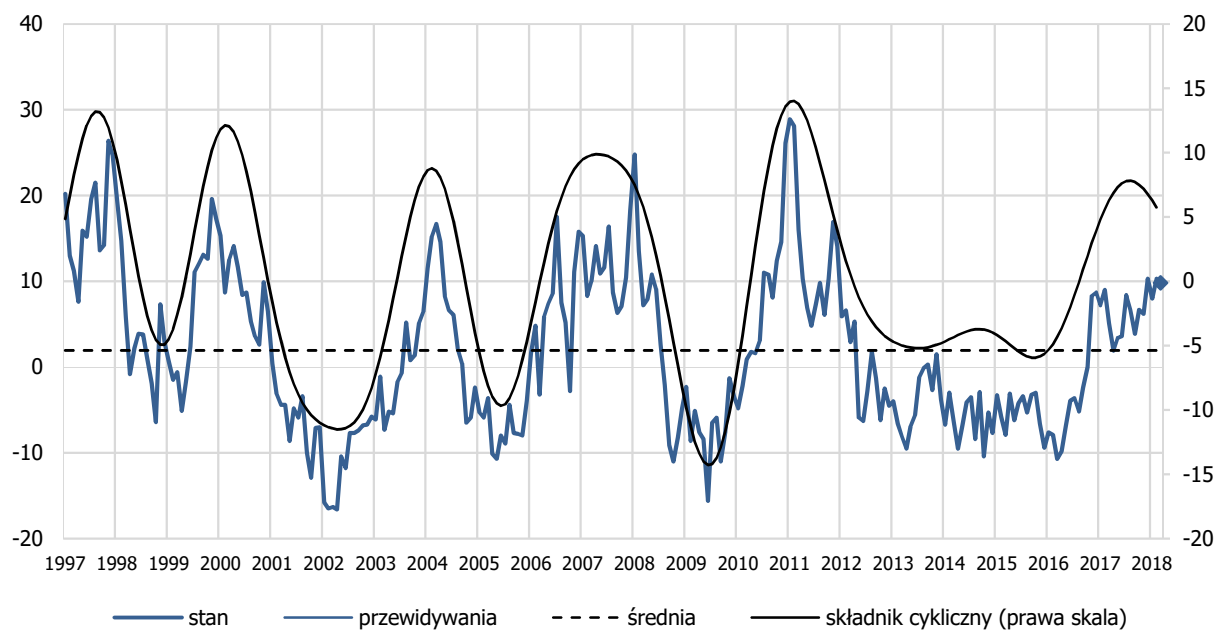

	IV'17	I'18	II'18	III'18	IV'18	przewidywania
Wzrost	13,4	14,9	13,8	14,8	16,7	7,9
brak zmiany	73,5	72,2	72,6	72,9	69,0	79,2
Spadek	13,1	12,9	13,6	12,3	14,4	13,0
saldo (1.-3.)	0,2	2,0	0,2	2,5	2,3	-5,1

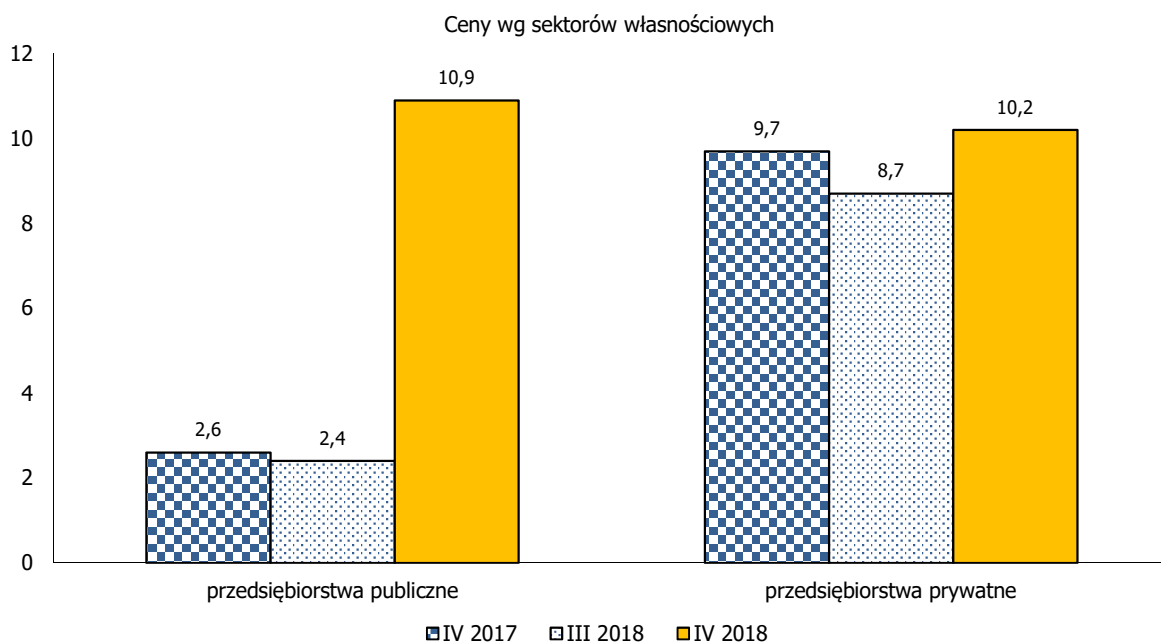

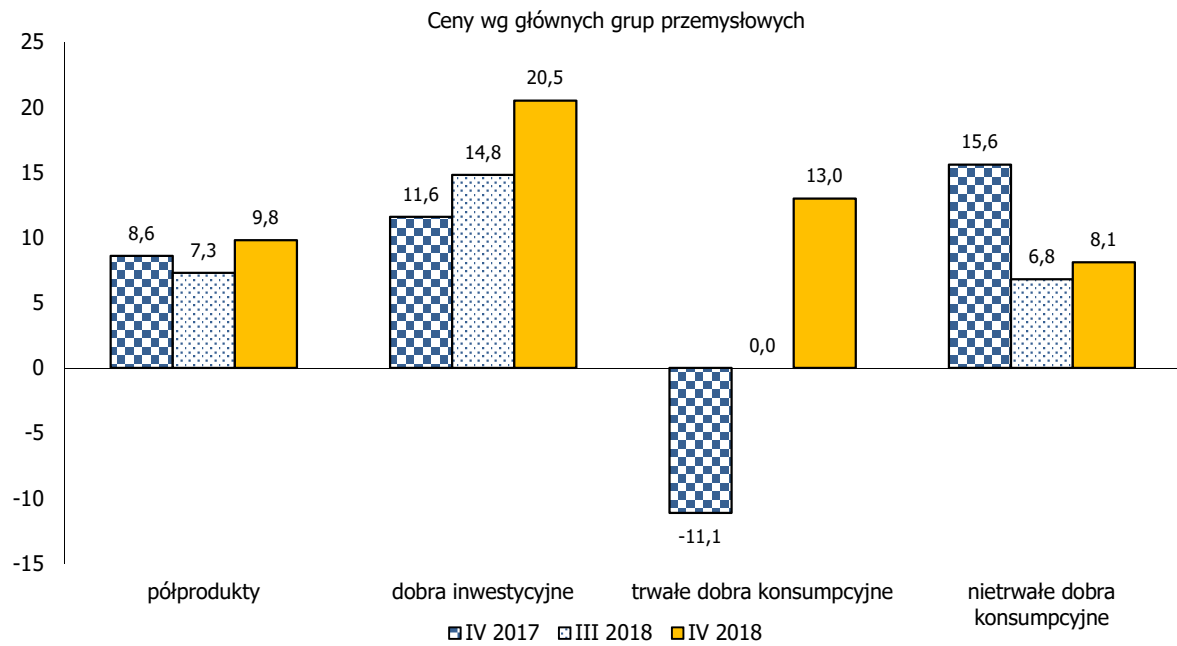
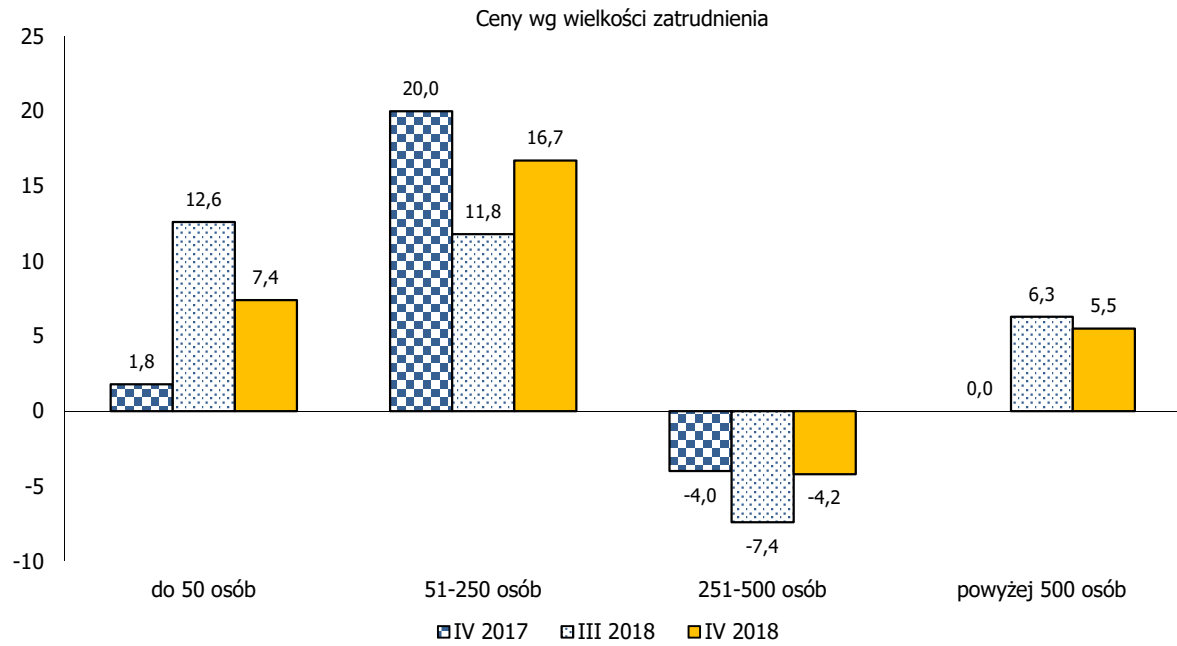

5) Ceny

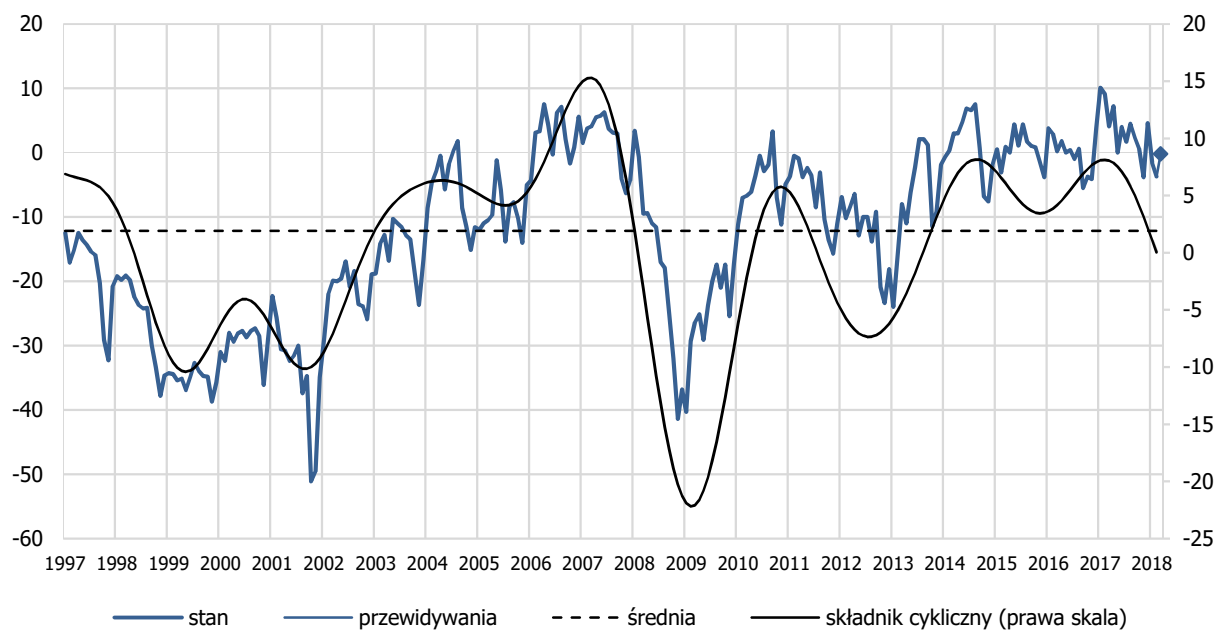

	IV'17	I'18	II'18	III'18	IV'18	przewidywania
Wzrost	17,4	13,5	19,6	15,2	18,5	17,8
brak zmiany	74,2	79,2	71,1	77,6	73,3	74,1
Spadek	8,4	7,3	9,3	7,2	8,2	8,0
saldo (1.-3.)	9,0	6,2	10,3	8,0	10,3	9,8

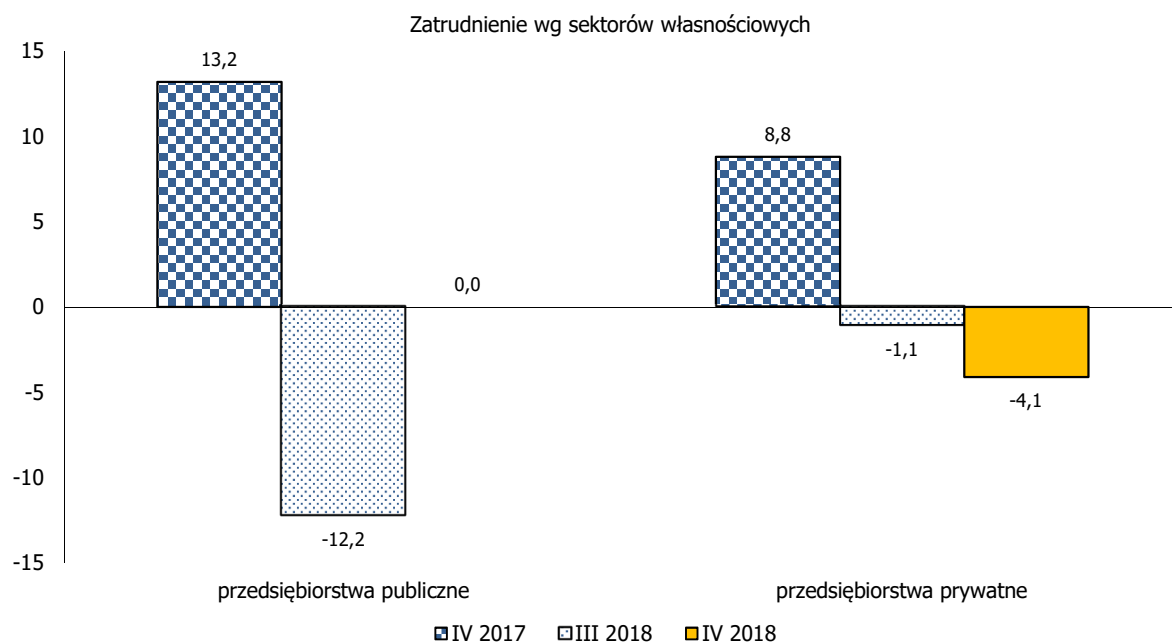

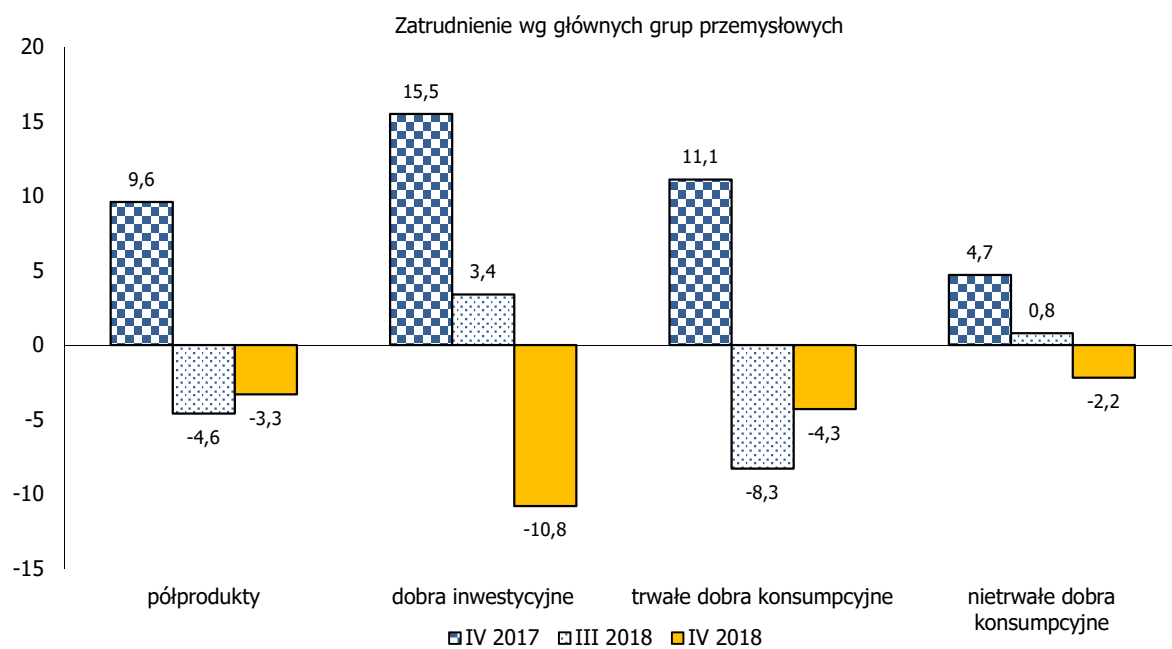
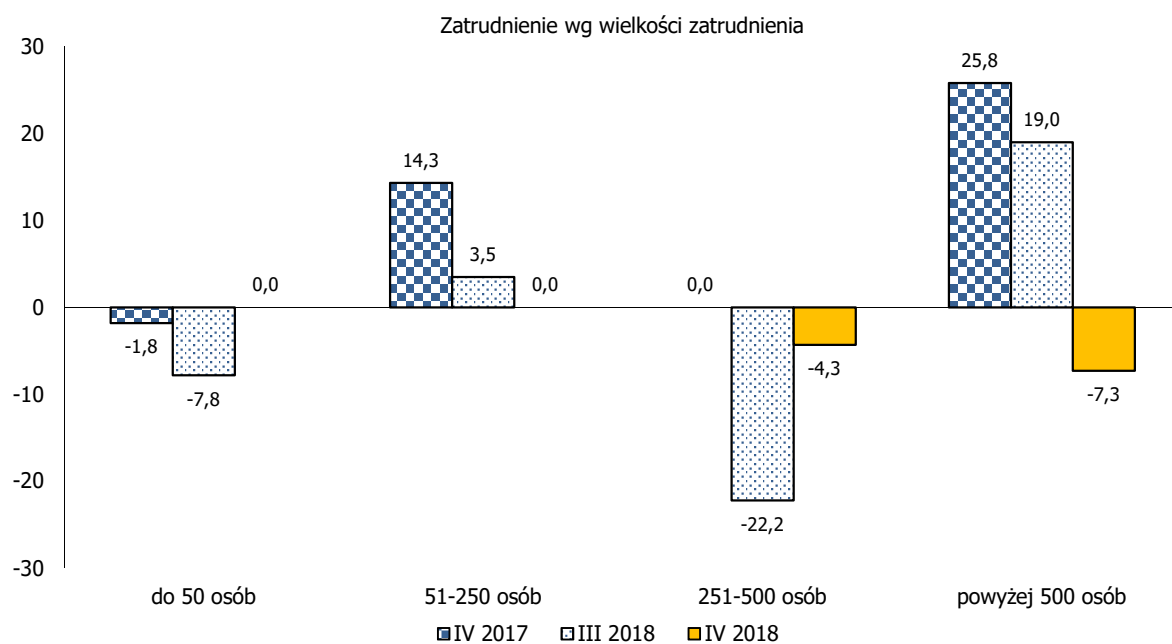

6) Zatrudnienie

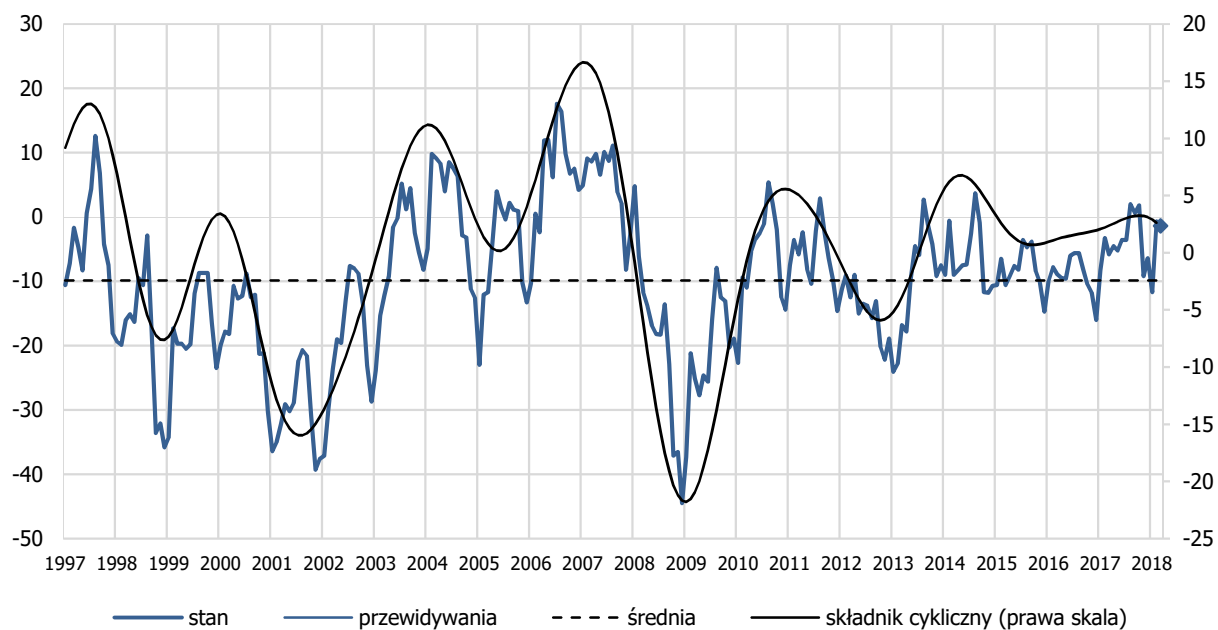

	IV'17	I'18	II'18	III'18	IV'18	przewidywania
Wzrost	23,2	15,0	16,6	13,8	14,0	13,6
brak zmiany	62,6	66,2	71,3	70,8	68,3	72,5
Spadek	14,2	18,8	12,1	15,4	17,7	13,9
saldo (1.-3.)	9,1	-3,8	4,6	-1,6	-3,7	-0,2

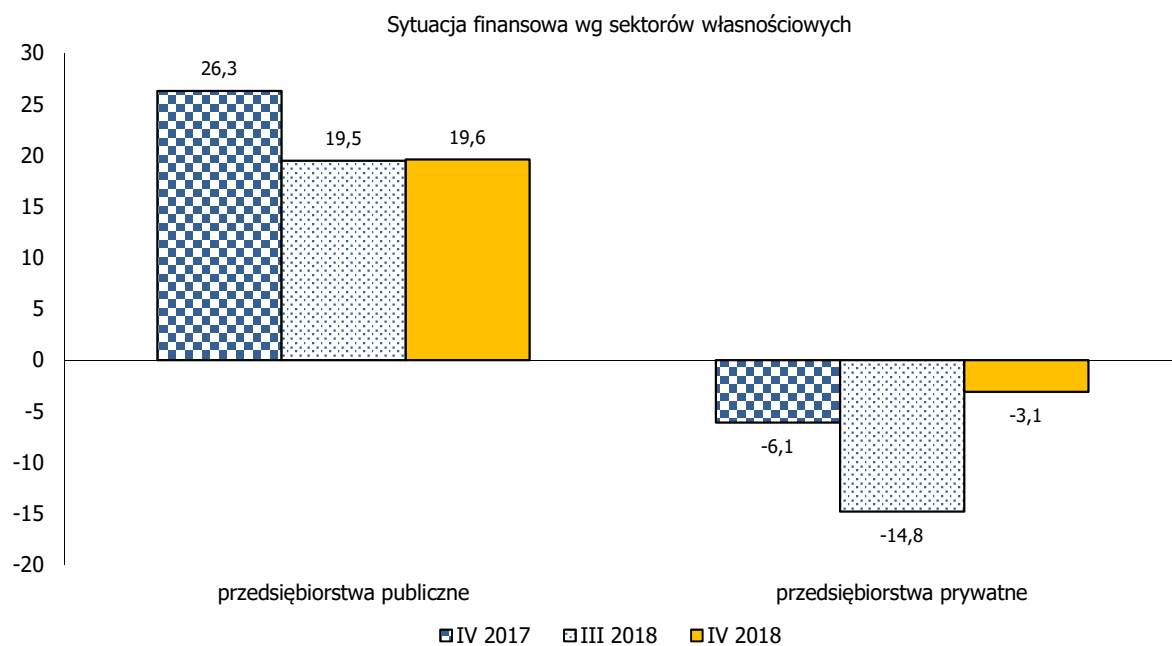

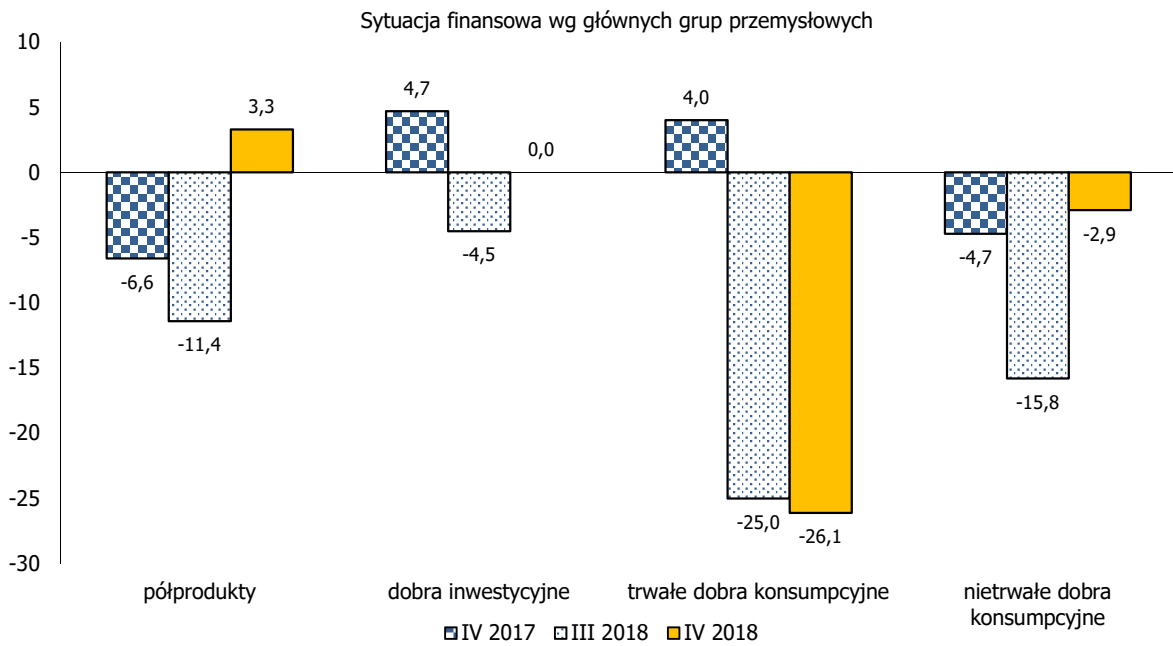
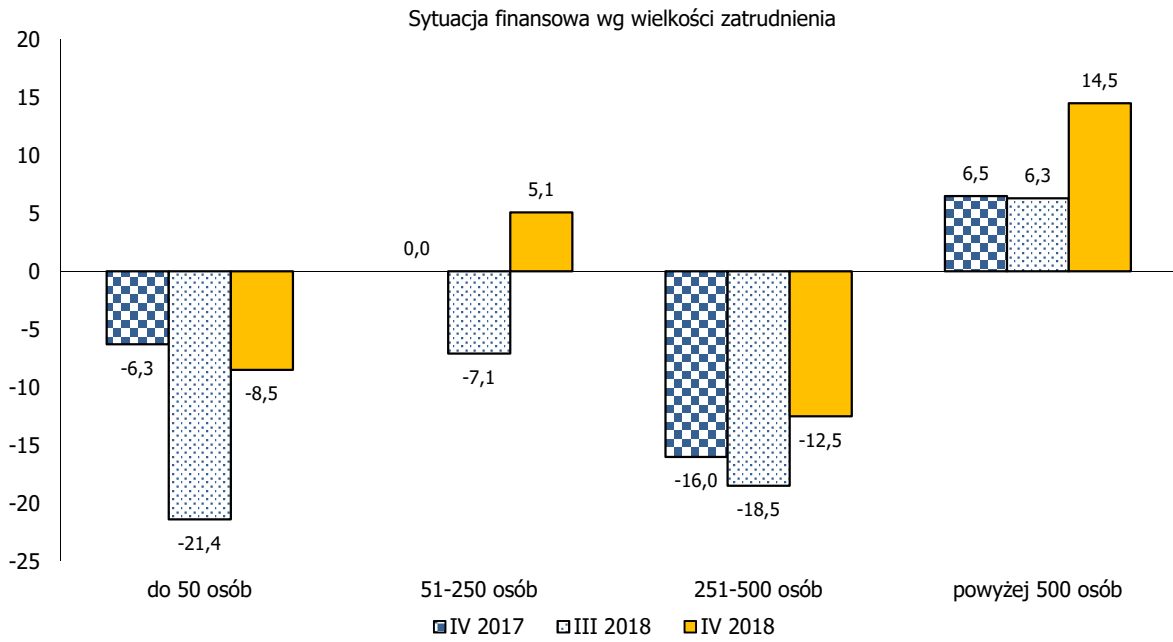

7) Sytuacja finansowa

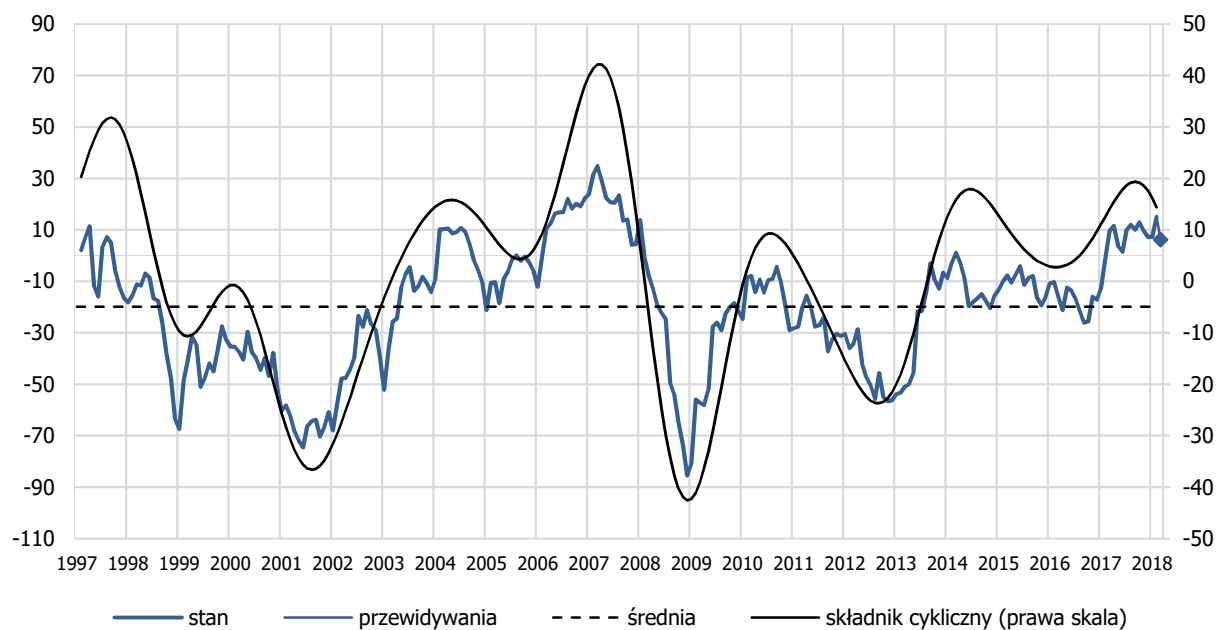

	IV'17	I'18	II'18	III'18	IV'18	przewidywania
Poprawa	16,4	10,7	10,9	11,5	16,9	15,9
brak zmiany	63,9	69,4	71,8	65,2	65,6	66,7
Pogorszenie	19,7	19,9	17,3	23,3	17,5	17,3
saldo (1.-3.)	-3,3	-9,2	-6,4	-11,7	-0,7	-1,4

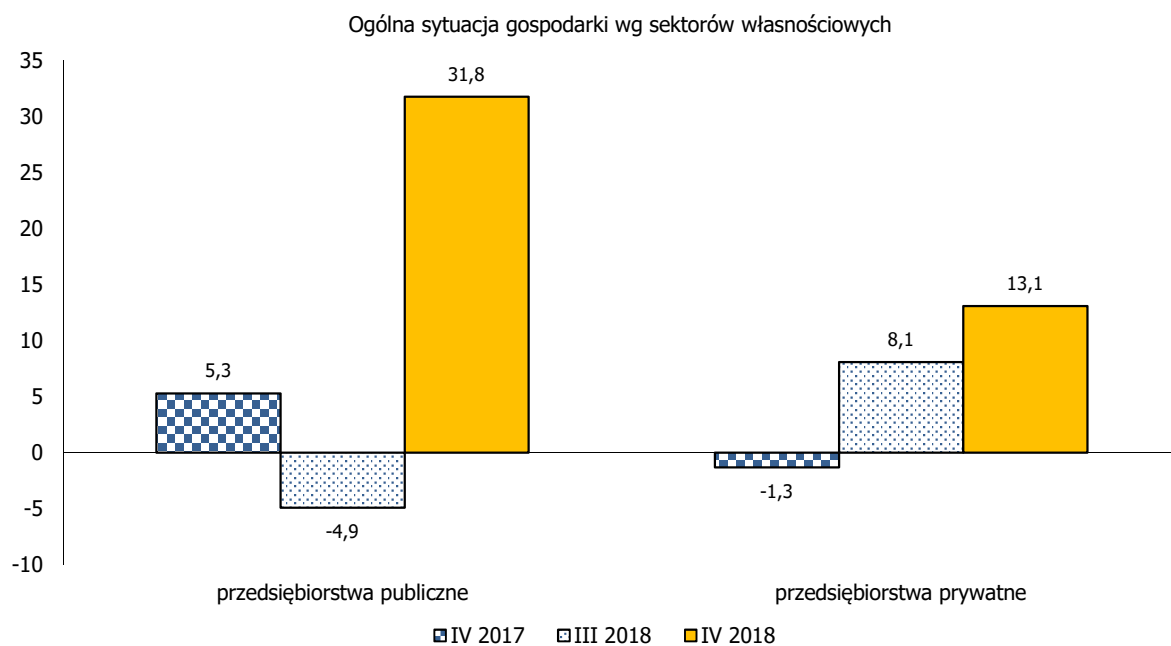

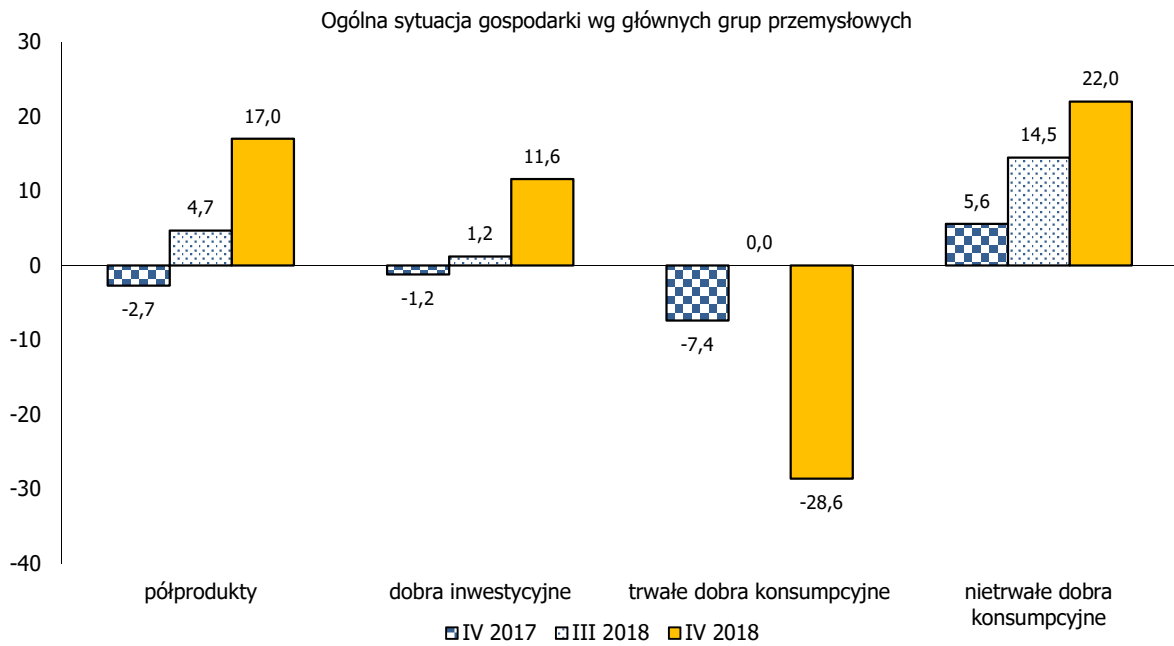
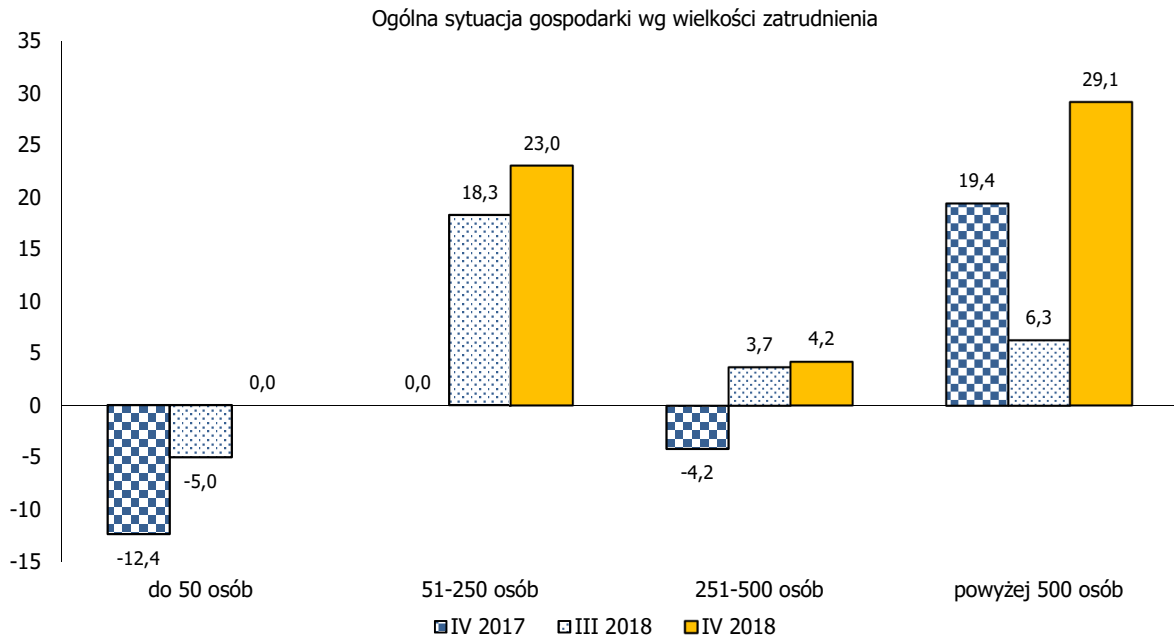

8) Ogólna sytuacja gospodarki

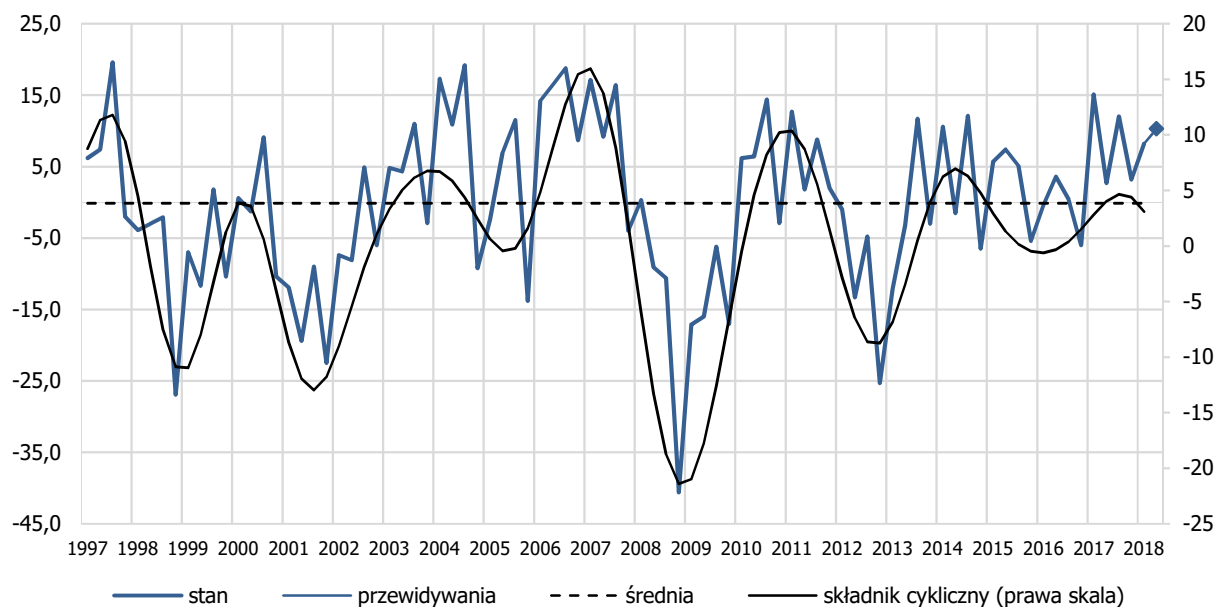

	IV'17	I'18	II'18	III'18	IV'18	przewidywania
Poprawa	16,1	22,6	18,9	19,2	26,5	20,4
brak zmiany	67,1	64,4	69,3	68,8	62,1	65,3
Pogorszenie	16,8	12,9	11,8	11,9	11,5	14,3
saldo (1.-3.)	-0,7	9,7	7,2	7,3	15,0	6,1

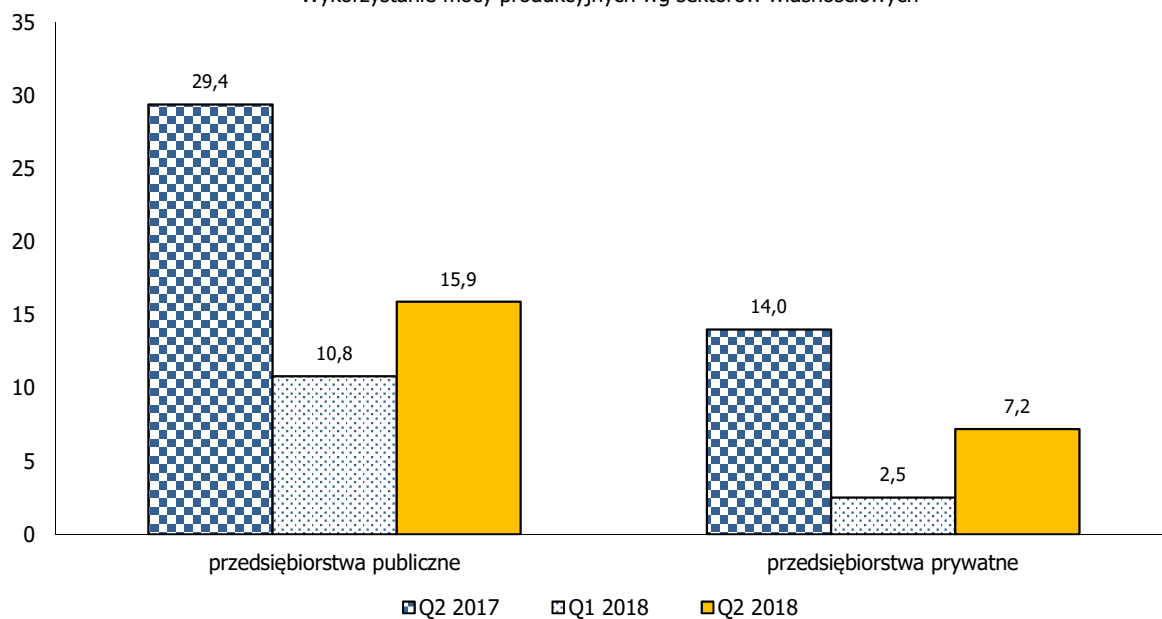

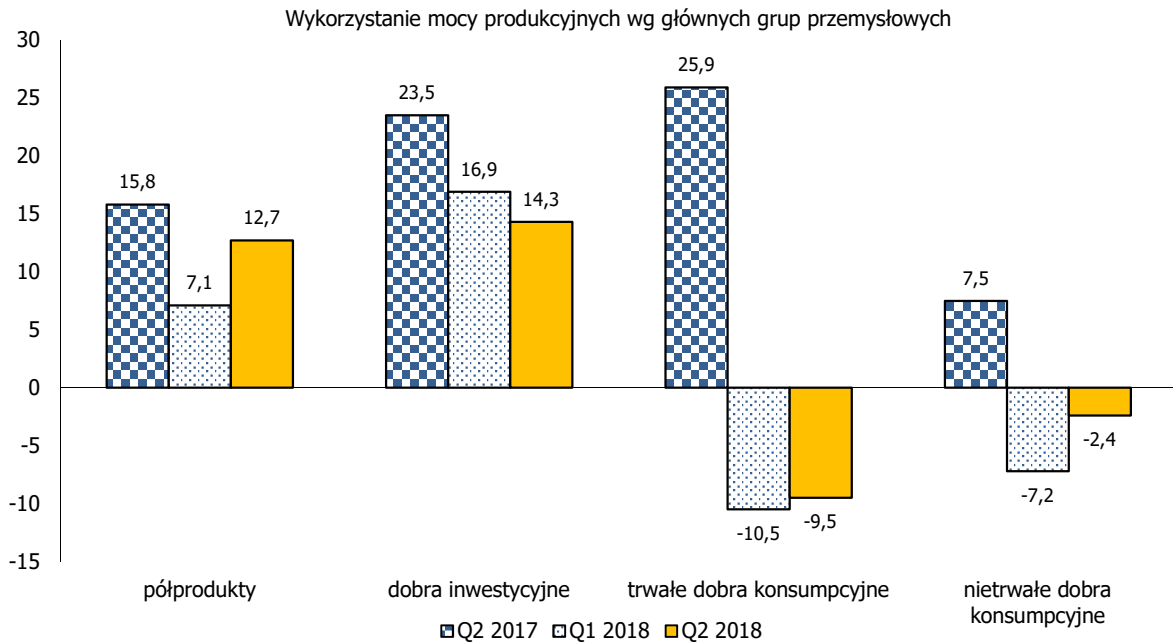
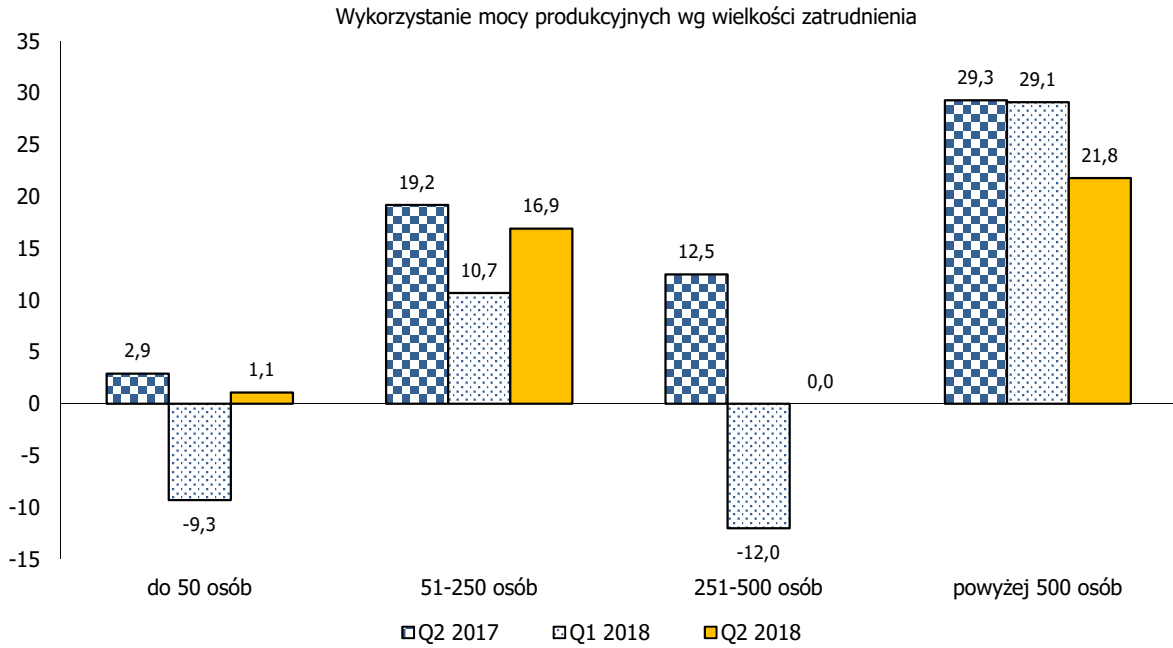
9) Wykorzystanie mocy produkcyjnych

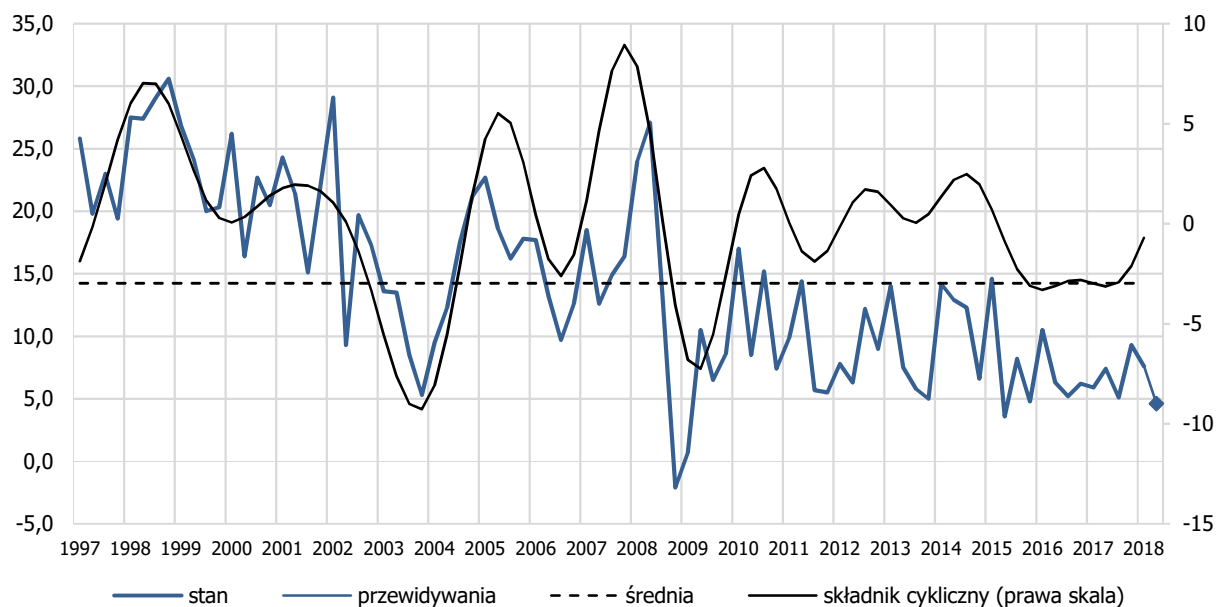
	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	przewidywania
Wzrost	27,7	19,3	23,3	20,2	18,9	21,6
brak zmiany	59,8	64,0	65,3	62,7	70,3	67,1
Spadek	12,5	16,6	11,3	17,0	10,8	11,3
saldo (1.-3.)	15,1	2,7	12,0	3,2	8,2	10,3
stopień wykorzystania mocy produkcyjnych (%)	74,9	74,4	75,7	70,3	73,9	75,3

Wykorzystanie mocy produkcyjnych wg sektorów własnościowych

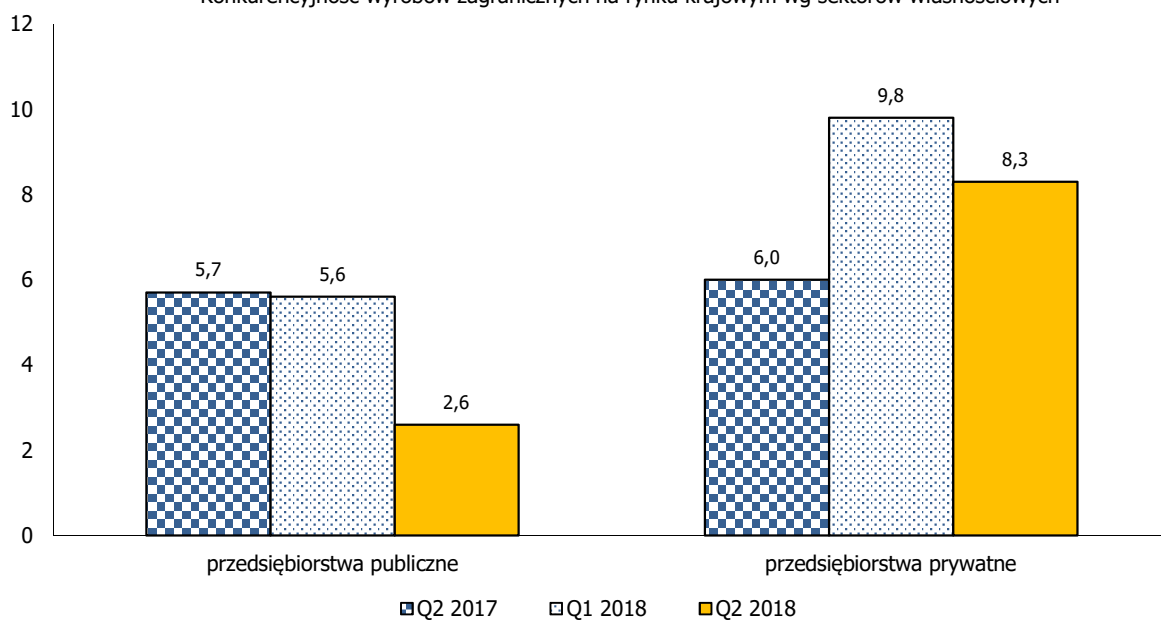

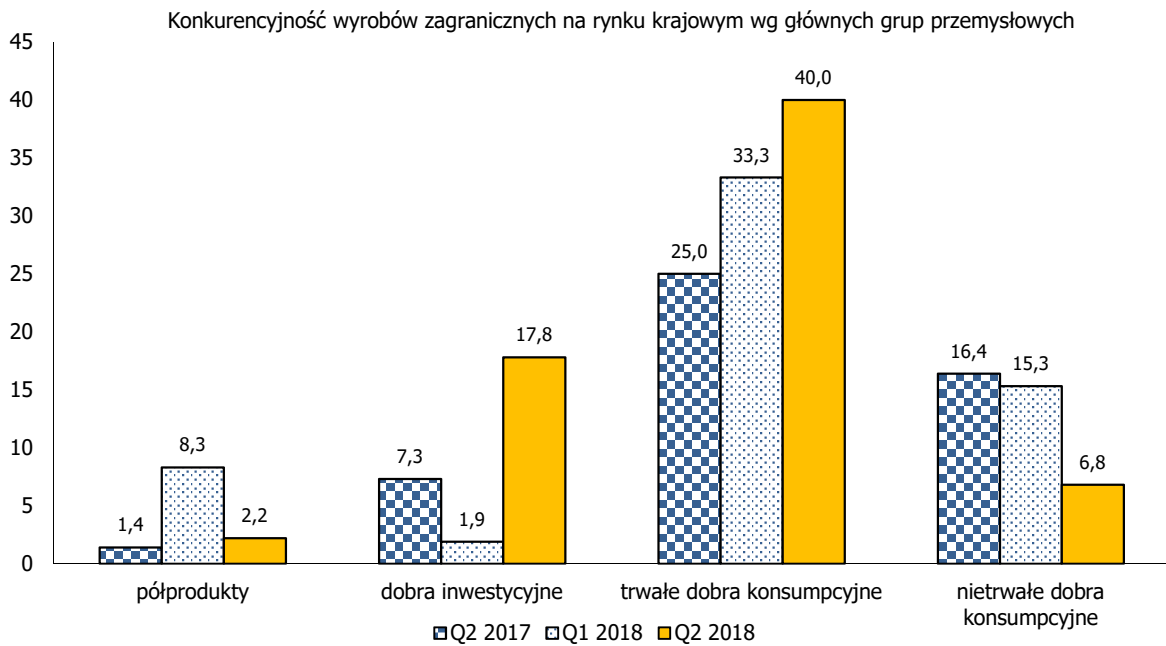
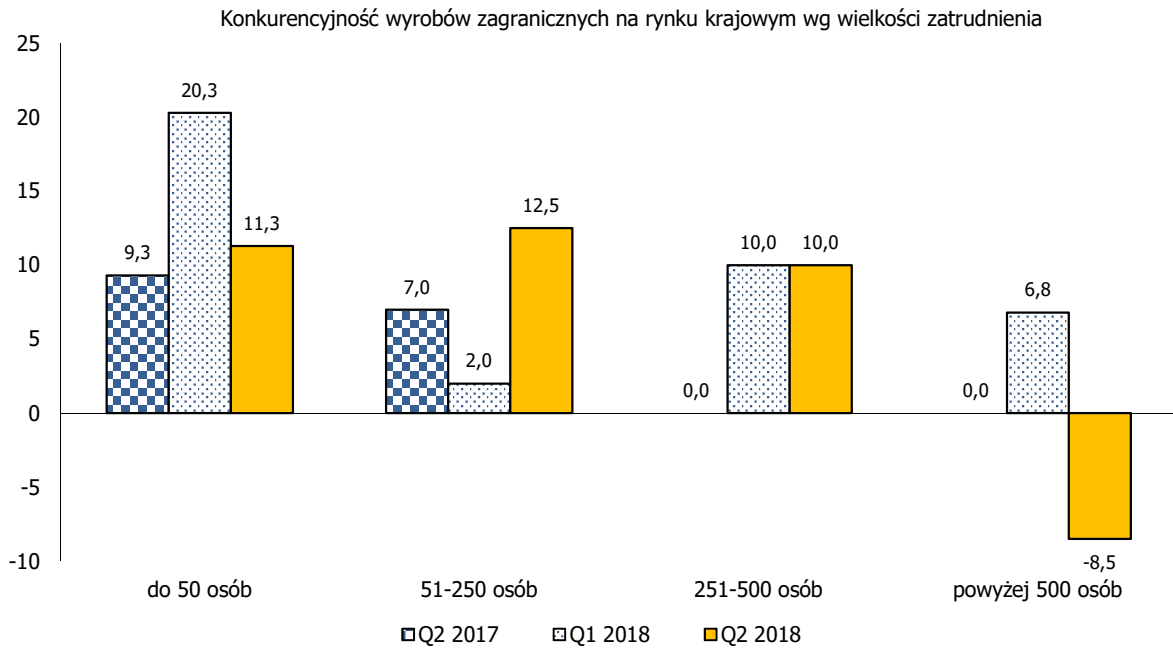
10) Konkurencyjność towarów zagranicznych

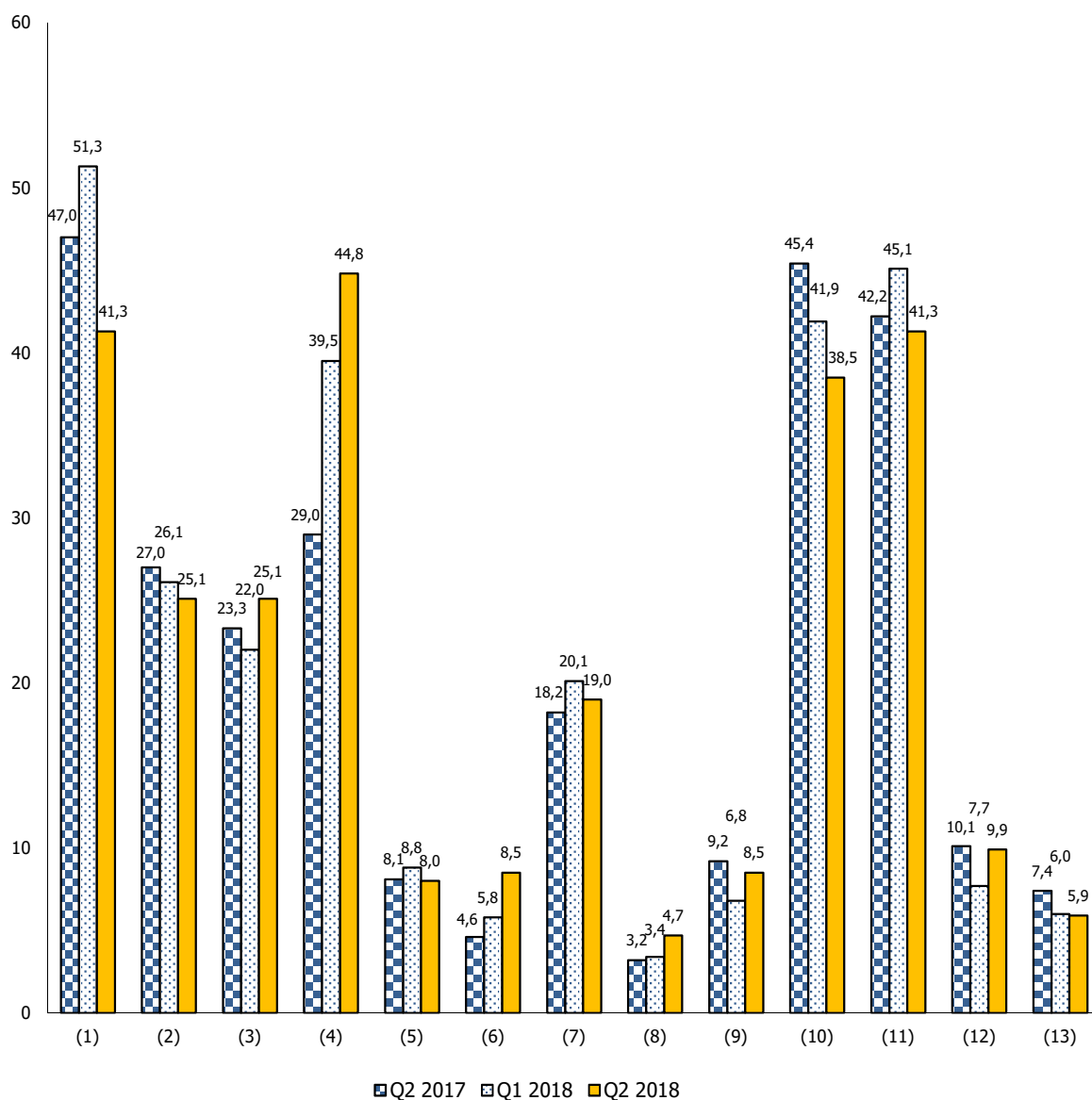
	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	przewidywania
Wzrost	10,7	12,5	10,5	14,8	12,4	12,0
brak zmiany	84,4	82,4	84,1	79,7	82,8	80,6
Spadek	4,8	5,1	5,4	5,5	4,8	7,4
trudno ocenić	47,8	38,8	42,5	42,8	44,3	47,5
saldo (1.-3.)	5,9	7,4	5,1	9,3	7,6	4,6

Konkurencyjność wyrobów zagranicznych na rynku krajowym wg sektorów własnościowych

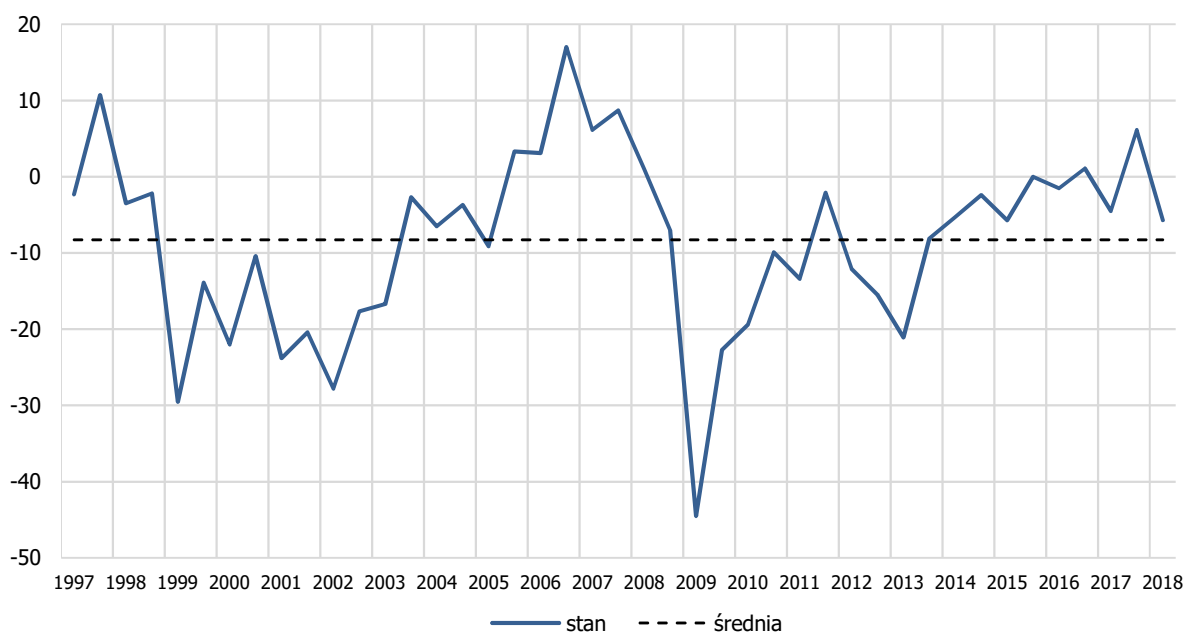

11) Bariery działalności gospodarczej

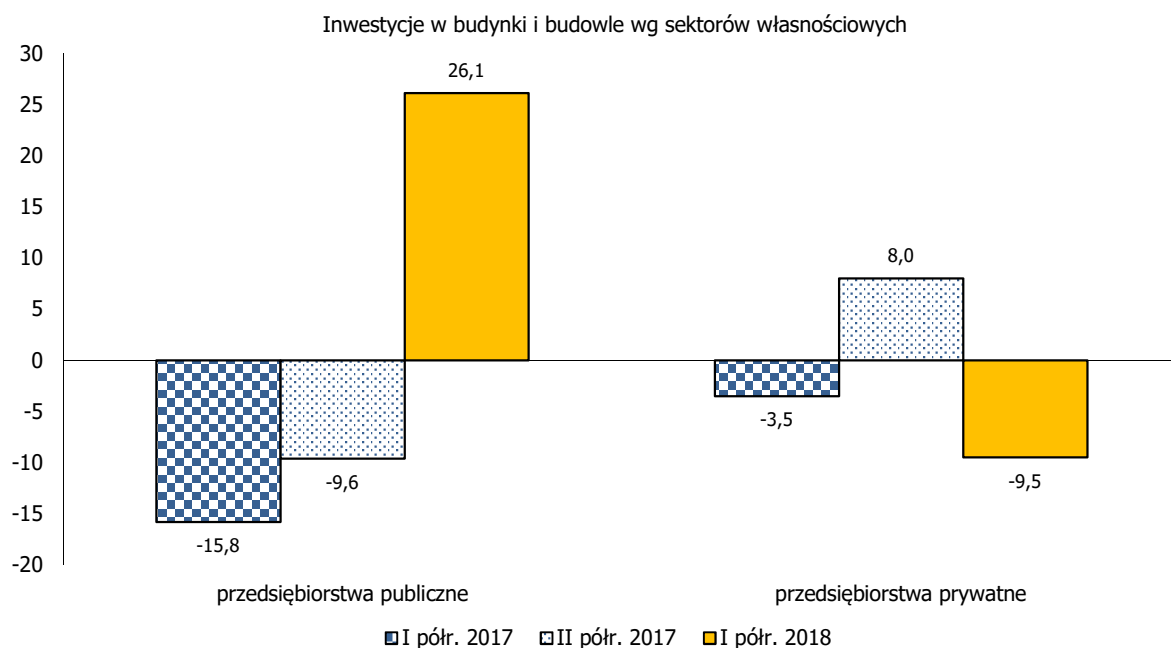

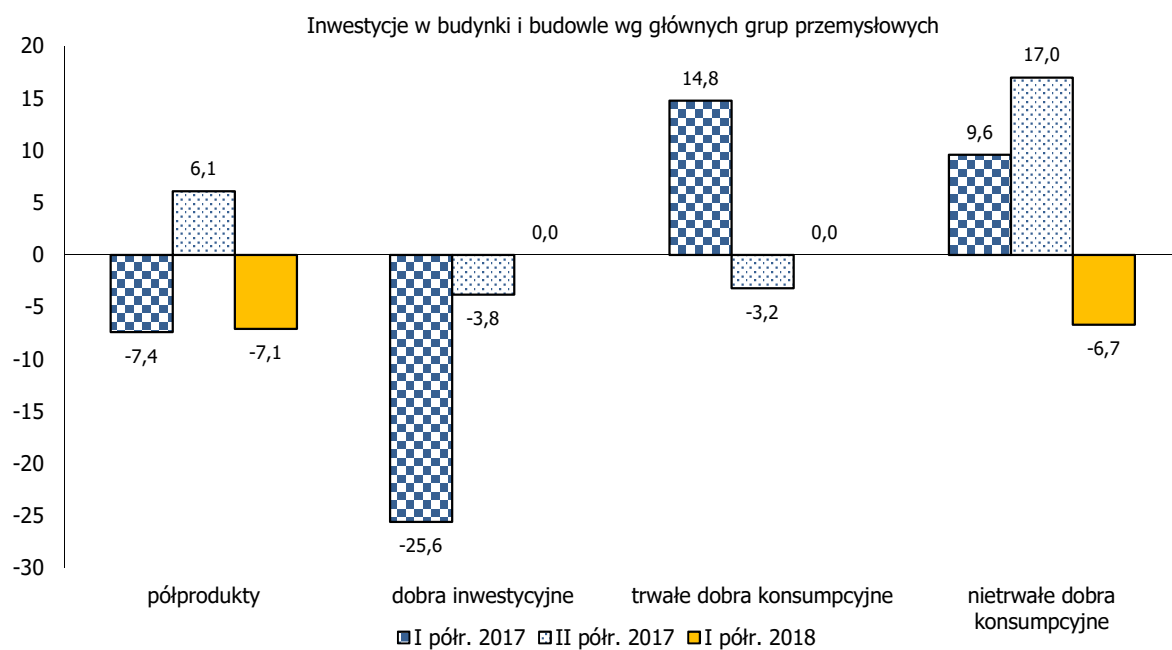
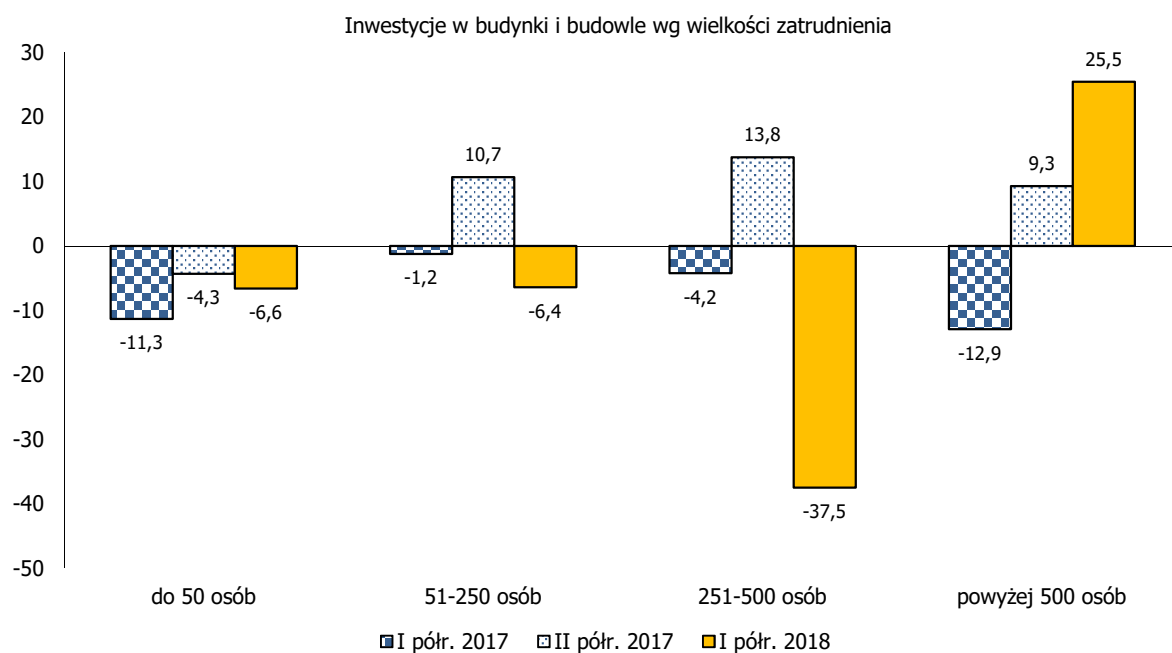
- (1) niedostateczny popyt krajowy
- (2) niedostateczny popyt zagraniczny
- (3) konkurencyjny import
- (4) brak wykwalifikowanej siły roboczej
- (5) niedostateczne wyposażenie
- (6) brak surowców i materiałów
- (7) niska płynność finansowa
- (8) niska dostępność kredytu
- (9) niekorzystne warunki kredytowe
- (10) niestabilność przepisów prawnych
- (11) obciążenia podatkowe
- (12) Inne
- (13) nie występują

12) Inwestycje w budynki i budowlę

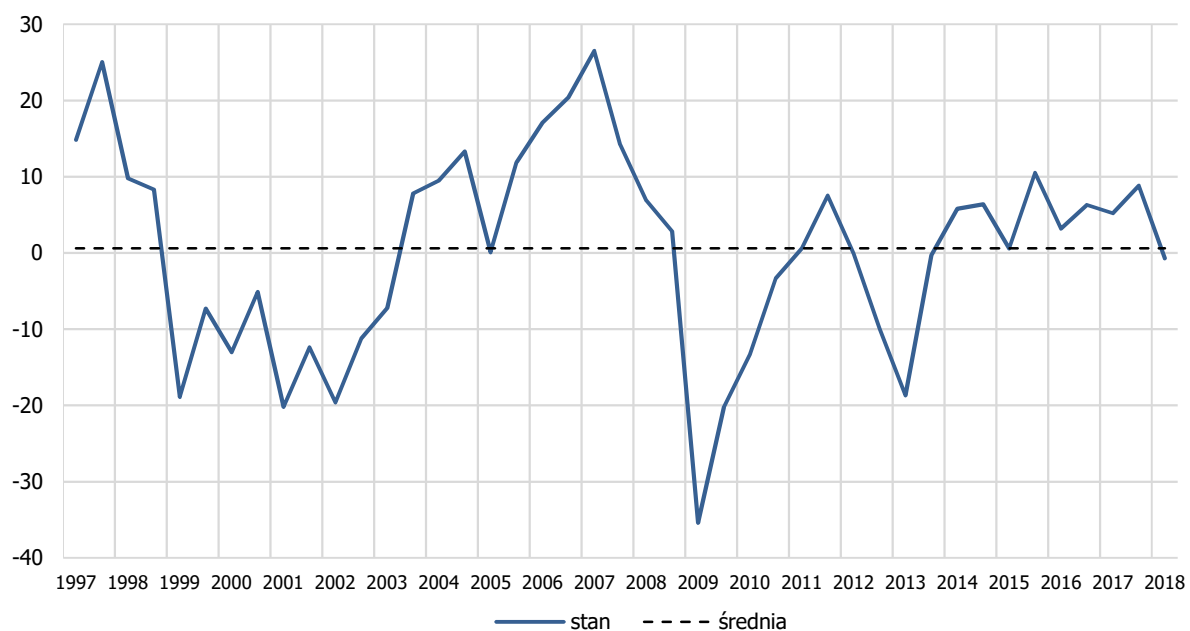

	II półr. 2015	I półr. 2016	II półr. 2016	I półr. 2017	II półr. 2017	I półr. 2018
Wzrost	22,7	21,8	25,5	20,6	27,6	20,2
brak zmiany	54,6	54,8	50,1	54,2	51,0	53,8
spadek	22,7	23,3	24,4	25,2	21,4	26,0
saldo (1.-3.)	0,0	-1,5	1,1	-4,5	6,1	-5,7

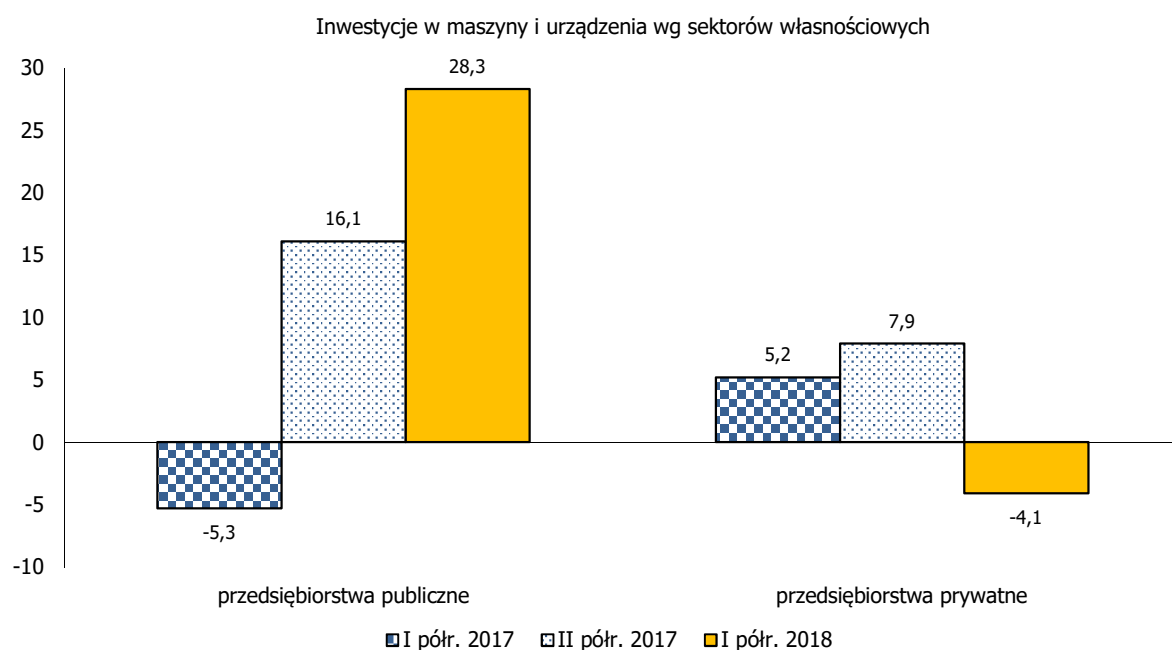

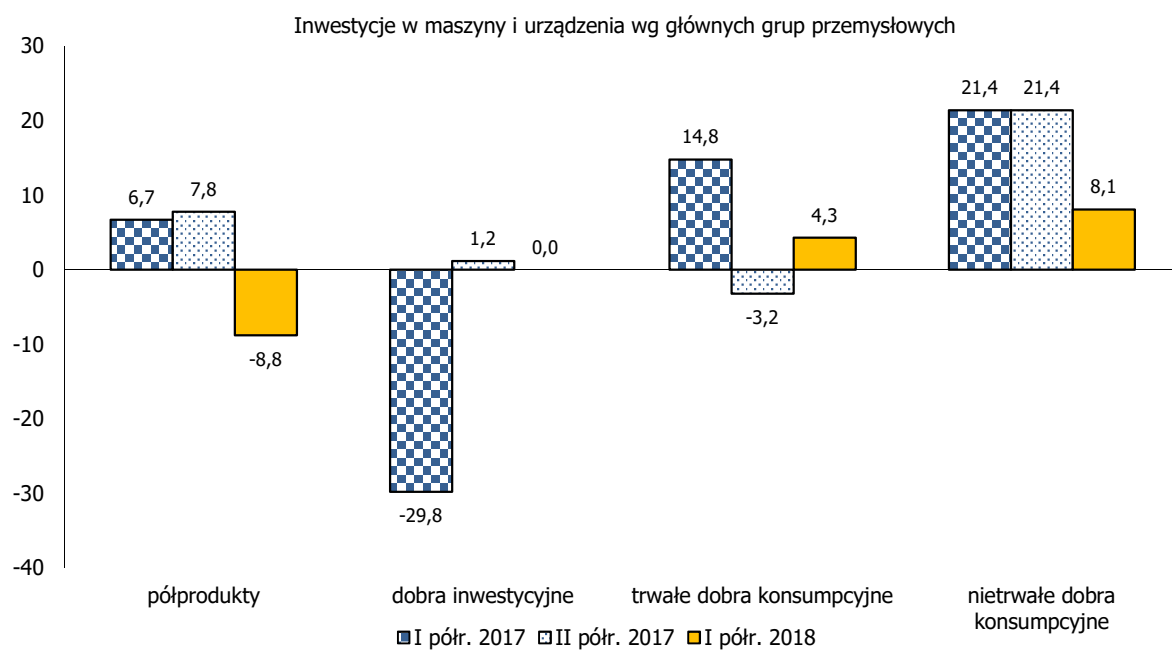
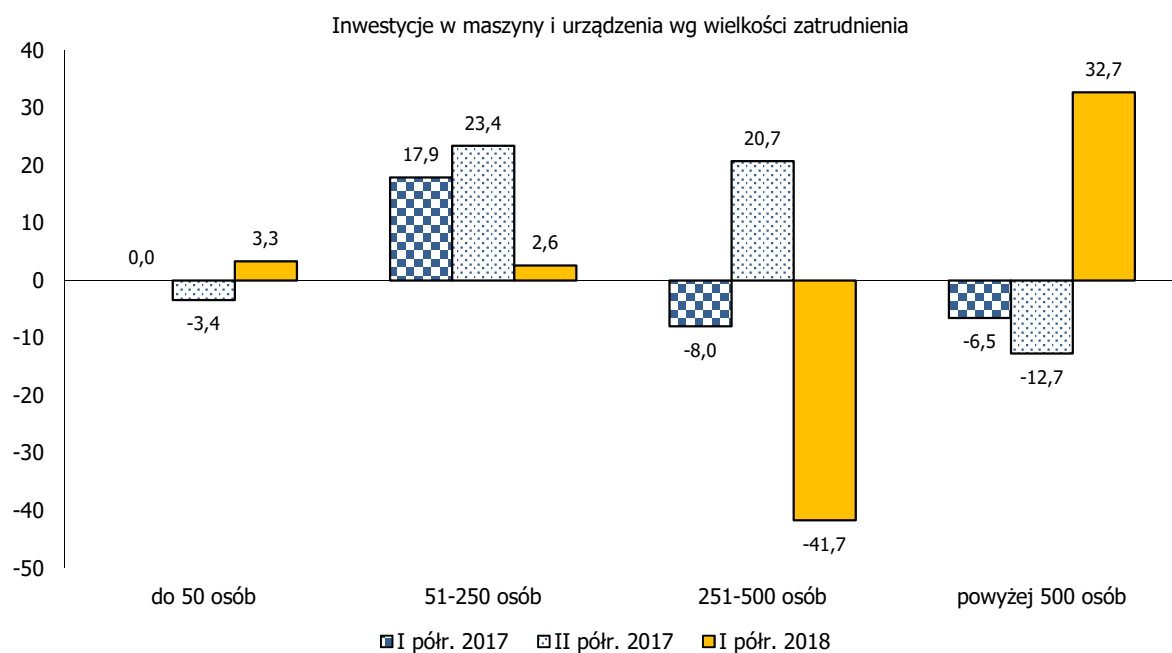

13) Inwestycje w maszyny i urządzenia

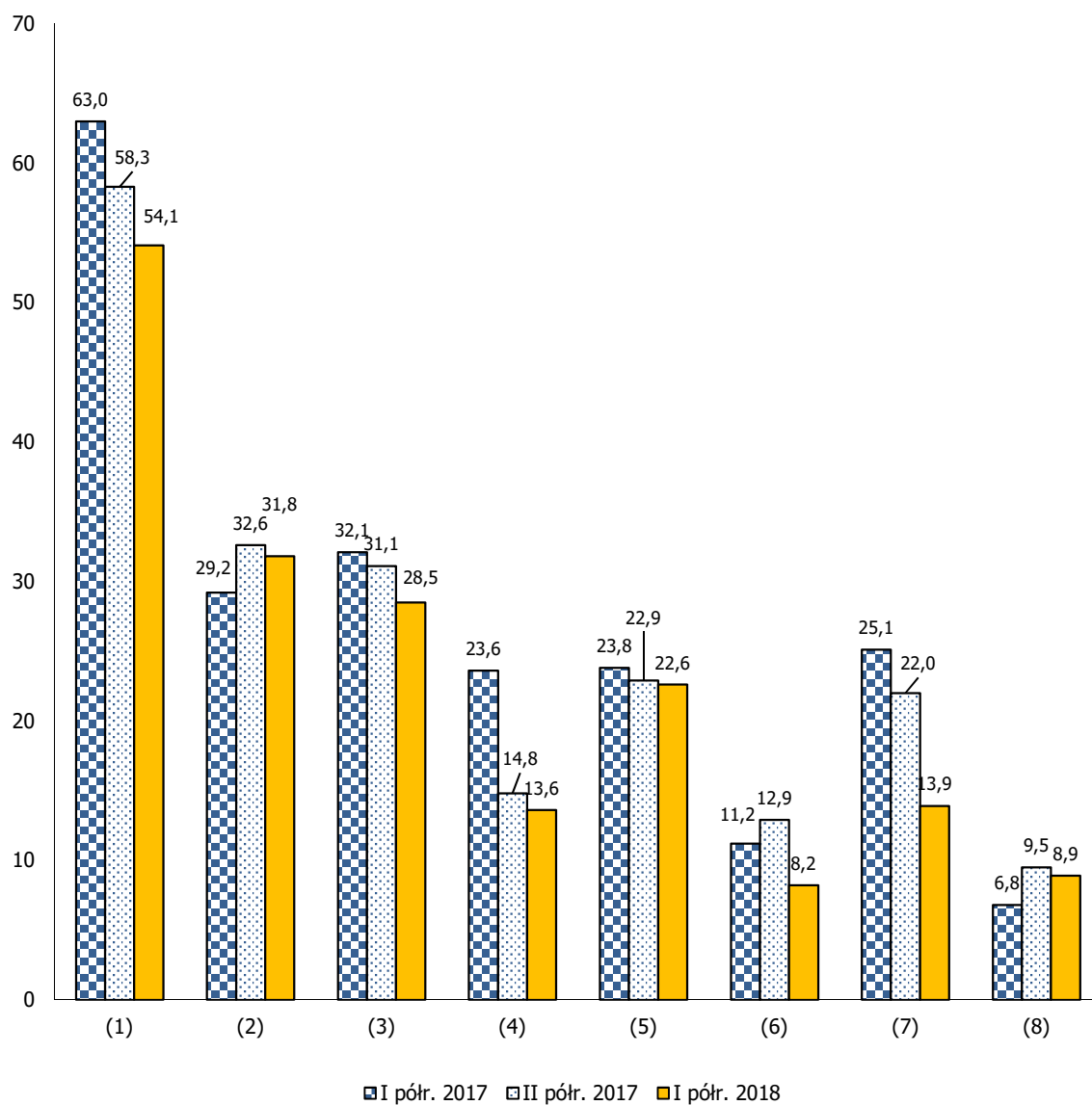

	II półr. 2015	I półr. 2016	II półr. 2016	I półr. 2017	II półr. 2017	I półr. 2018
Wzrost	35,3	29,2	31,4	29,8	32,3	26,6
brak zmiany	39,9	44,7	43,6	45,5	44,2	46,1
spadek	24,8	26,1	25,1	24,7	23,5	27,3
saldo (1.-3.)	10,5	3,2	6,3	5,2	8,8	-0,7

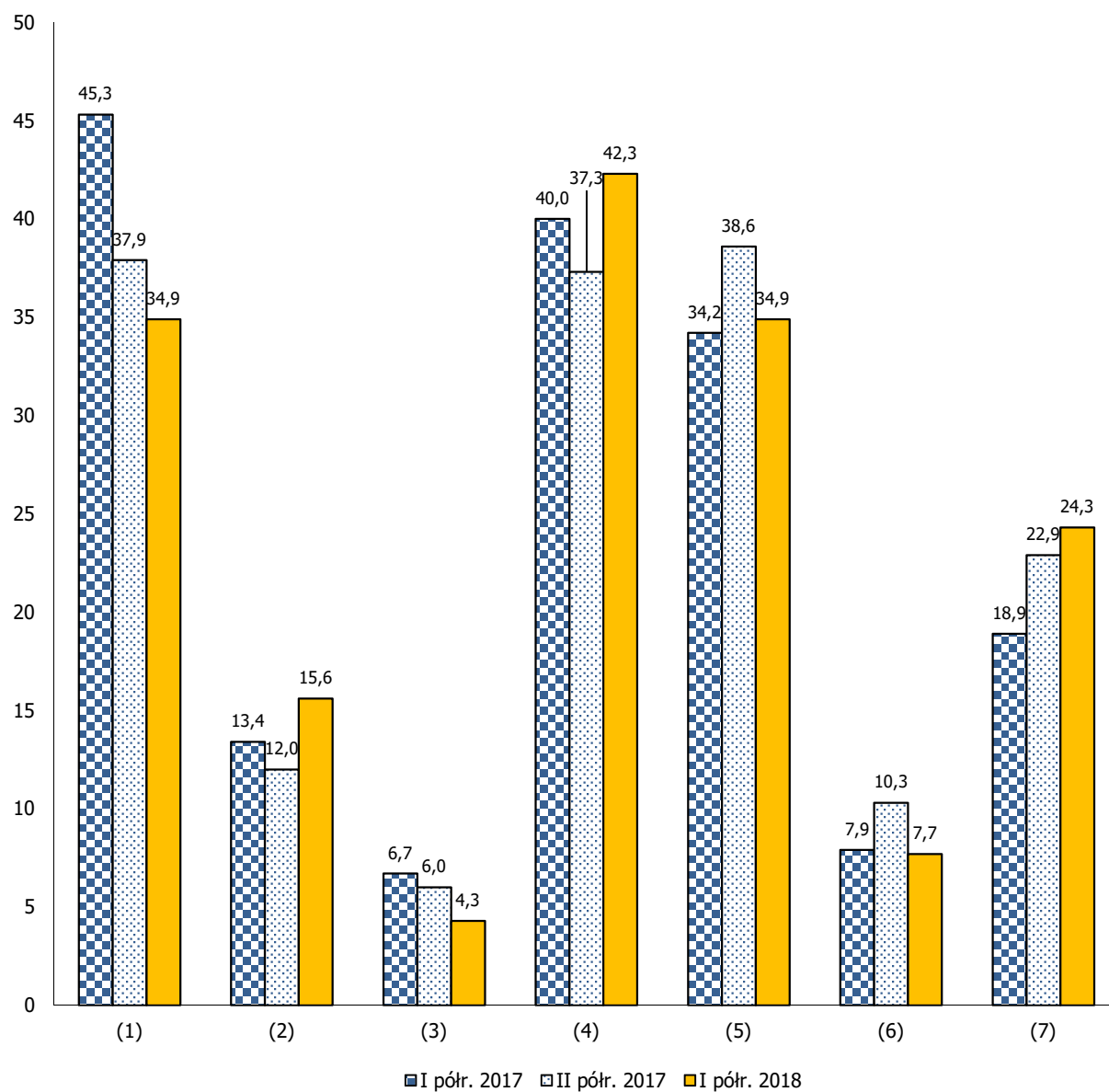

14) Inwestycje planowane

- (1) wymiana starego wyposażenia
- (2) powiększenie mocy produkcyjnych
- (3) mechanizacja i automatyzacja produkcji
- (4) wprowadzenie nowych technik wytwarzania
- (5) oszczędzanie energii
- (6) kontrola zanieczyszczeń
- (7) poprawa bezpieczeństwa
- (8) Inne

15) Czynniki ograniczające inwestycje planowane

- (1) niedostateczny popyt
- (2) wysoki koszt kapitału
- (3) trudności w uzyskaniu kredytów
- (4) niewystarczający zysk
- (5) obawa przed zadłużeniem
- (6) czynniki techniczne
- (7) inne

III. SUMMARY

In April, 2018 business situation in the manufacturing industry slightly improved. The industrial confidence indicator (ICI RIED) increased by 0.5 pts to 3.0 pts, but is now 1.8 pts down from the respective last year figure. The main survey balances (production and total orders) monthly increased, which manifests growing influence of positive seasonal factors. However, the indicator and most of the balances declined on the annual basis, which means that negative cyclical factors are on the drop. Like a month ago, private firms cope better than public enterprises. There are more and more firms having difficulties with hiring skilled workers. Infrastructure and machinery investments collapsed. Firms, esp. private ones, are pessimistic about their nearly future business prospects.